

MENNÄÄNKÖ SOHVA-AULAAN LUKEMAAN?

Tapaustutkimus toiminnallisen oppimisympäristön kehittämishankkeesta

Kimmo Kiuru

Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2018

TIIVISTELMÄ

Kiuru, K. 2018. Mennäänkö sohva-aulaan lukemaan? Tapaustutkimus toiminnallisen oppimisympäristön kehittämishankkeesta. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, Liikuntapedagogiikka pro gradu -tutkielma, 53 s., (7 liitettä).

Tuusulan Liikkuva koulu -hanke kohdensi osan saamastaan oppimisympäristöjen kehittämisrahasta Lepolan koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Hankeavustuksen avulla koulussa uudistettiin tiloja nykyaikaisiksi opetustiloiksi, jotka mahdollistavat toiminnallisen opettamisen ja oppimisen.

Tutkin pro gradu -tapaustutkimuksessani oppimisympäristöjen kehittämiseen kohdennetun Liikkuva koulu -hankerahoituksen vaikuttavuutta koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tutkimuksessa selvitin, missä koulun tiloissa opettajat opettavat toiminnallisesti. Tarvitaanko erillisiä toiminnalliseen opetukseen tehtyjä tiloja toiminnallisen opetuksen toteuttamiseen? Lisäkö oppimisympäristöjen kehitystyö toiminnallista opettamista ja oppimista, ja paraniko samalla oppilaiden viihtyvyys koulussa? Tutkimuksessa selvitin myös oppilaiden mielipiteitä toiminnallisten oppituntien tarpeellisuudesta. Tutkimuksessani tavoittelin tietoa seuraaviin tutkimusteemoihin: 1) Lepolan koulun toiminnalliset oppimisympäristöt, 2) Toiminnallisen opettajuuden haasteet, 3) Toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteuttaminen oppilaiden mielestä 4) Oppilasryhmät aktiivisten oppituntien suunnittelijoina.

Tutkimusmetodinä käytin kyselytutkimusta. Tutkimusaineisto kerättiin vuoden 2017 syksyn aikana opetushenkilöstölle (n=9) ja 4.-6.-luokan oppilaille (n=86) suunnatulla kirjallisella kyselyllä.

Tutkimus osoitti, että Lepolan koulun nykyiset opetustilat mahdollistavat toiminnallisen opetuksen ja koulun opetushenkilöstö käyttää ja hyödyntää nykyisiä opetustiloja opetuksessaan monipuolisesti.

Toiminnallinen opettajuus lisääntyy eri oppiaineissa, se vaatii kuitenkin vielä opetushenkilöstön lisäkoulutusta ja aikaa.

Oppilaat kokevat toiminnalliset oppitunnit viihtyisiksi ja mieluiseksi, koska näillä oppitunneilla saa joskus hieman jaloitella, eikä aina tarvitse istua paikoillaan. Heidän mielestä toiminnallisuus lisää opiskelumukavuutta. Oppilasryhmät ideoivat kouluun lisää uusia oppimistiloja, joiden avulla parannettaisiin myös oppitunneilla viihtymistä. Oppilasryhmien mielestä toiminnalliset oppitunnit ovat mukavia, kun ne sisältävät liikuntaa, kuitenkin osa oppilasryhmistä muistuttaa liikunnan lisäävän myös meteliä luokkahuoneessa

Asiasanat: Oppimisympäristö, toiminnallinen opetus, toiminnallinen oppiminen, Liikkuva koulu.

ABSTRACT

Kiuru, K. 2018. Shall we go to the lobby to study? – A case study of a learning environment development project. The Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis, 53 pp. 7 appendices.

Tuusula's Liikkuva Koulu -project targeted their learning environment development funding for improving the school of Lepola's learning environments. With the help of the funding the school was renovated into modern learning spaces which enabled action teaching and learning.

I implemented a case study at the school of Lepola, in which I investigated the effectiveness of the Liikkuva koulu-funding that was targeted towards the development of the learning environments. In my research I clarified where the action teaching took place at the school. Are separate spaces for the action teaching required? Did the development increase the amount of action teaching and learning and did it also improve the school satisfaction of the students? The study also clarified the opinions of the students towards the action teaching and whether it was necessary or not.

In my study I pursued for information for the following research objects: 1) The action learning environments of the school of Lepola, 2) The challenges of action quality teaching, 3) The implementation of action teaching and learning from the students' point of view 4) Study groups as the designers of active lessons at the school of Lepola.

The research was implemented as a qualitative survey. The research material was gathered during the Autumn 2017 by a survey targeted at the school faculty (n=9) and the students between the 4th and 6th grades (n=86). The research showed that the school of Lepola's current teaching facilities enable action teaching and the school faculty both uses and takes advantage of the current facilities in their teaching actively.

The level of action teaching is increasing within different subjects, however it still requires additional training and time of the school faculty.

The students see the action teaching lessons comfortable and pleasant because they have the freedom to walk around and not only to sit still. They think that the functionality adds comfortability in studying. The student groups have visualized a lot more action teaching spaces for the school and with these the pleasantness of the classes would increase.

According to the student groups the action teaching lessons are pleasant when they include sports. Despite of this some of the student groups also pointed out that sports add noise to the lessons.

Key words: Learning environment, action teaching, action learning, Liikkuva Koulu

KÄYTETYT LYHENTEET

AVI	Aluevirasto
ESAVI	Etelä-Suomen aluevirasto
ESLU	Etelä-Suomen liikunta ja urheilu
LIKES	Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OPS	Opetussuunnitelma
VESO	Virkaehtosopimus

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	1
2	OPPIMISYMPÄRISTÖ OPPIMISEN TUKENA.....	3
2.1	Oppimisympäristöajattelu	3
2.2	Koulujen oppimisympäristöt.....	4
2.2.1	Oppimisympäristöt Tuusulan kouluissa.....	5
2.2.2	Tuusulan koulujen oppimisympäristöjen kehittäminen	6
3	TOIMINNALLISUUS OPETUSTYÖSSÄ	7
3.1	Vuoden 2016 opetussuunnitelma edellyttää toiminnallisuuden lisäämistä	8
3.2	Toiminnallinen oppiminen.....	8
3.3	Toiminnalliset opetusmenetelmät Tuusulassa	10
4	LIIKKUVA KOULU -HANKE TOIMINNALLISTEN OPPIMISYMPÄRISTÖJEN MAHDOLLISTAJANA	12
4.1	Liikkuva koulu -hankkeen käynnistyminen.....	12
4.2	Liikkuva koulu -loppuraportit toiminnan suunnan näyttäjänä	13
4.3	Liikkuvasta koulusta hallituksen kärkihanke.....	13
4.4	Tuusulan Liikkuva koulu -hanke	14
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	16
5.1	Tutkimuksen lähtökohta.....	16
5.2	Tutkimuksen tarkoitus, tutkimuskysymykset ja hypoteesi	16
5.3	Tutkimuksen tieteenfilosofinen lähtökohta.....	18
5.3.1	Narratiivinen tarkastelutapa.....	18
5.3.2	Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä.....	19

5.3.3	Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä ja aineistolähtöinen sisältöanalyysi ...	20
5.4	Tutkimuksen kohdejoukot	21
5.5	Aineiston keruu ja analyysi.....	22
5.6	Tilastolliset menetelmät.....	23
5.7	Validiteetti.....	23
5.8	Eettisyys.....	24
6	TUTKIMUSTULOKSET	26
6.1	Opetushenkilöstön taustatiedot	26
6.2	Lepolan koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen.....	28
6.3	Toiminnallisen opettajuuden haasteet.....	30
6.4	Toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteuttaminen oppilaiden mielestä	33
6.5	Oppilasryhmät Lepolan aktiivisten oppituntien suunnittelijoina.....	35
7	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	38
	LÄHTEET.....	46
	LIITTEET	

1. JOHDANTO

Tutkimukseni lähtökohta oli tutkia opetustilojen kehittämiseen kohdennetun Liikkuva koulu - hankerahoituksen vaikuttavuutta tuusulalaisen Lepolan koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tutkimuksen avulla tavoittelin tietoa siitä, miten saadut tulokset auttavat tulevaisuudessa Tuusulan Liikkuva koulu -hanketta kohdentamaan hankeavustuksia tehokkaammin kunnan eri koulujen toiminnallisten oppimisympäristöjen kehityshankkeissa. Toimin itse Tuusulan Liikkuva koulu -hankekoordinaattorina, ja eräs työni tavoite on luoda puitteita aktiivista koulupäivää varten. Tutkimustuloksissa esitän, miten ja missä oppiaineissa opettajat onnistuivat lisäämään opetukseensa toiminnallisuutta ja miten oppilaat suhtautuivat siihen. Lisääntyikö toiminnallisen opetuksen myötä oppitunneilla viihtyminen, ja tuliko oppimisesta hausempaa?

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista (Opetushallitus 2012).

Opetussuunnitelma (2016) ohjaa tulevaisuudessa opettajia lisäämään opetukseensa yhä enemmän passiivisuutta ehkäisevää, istumista vähentävää opetusta. Toiminnallinen opettaminen lisääntyy ja haastaa opettajat uudenlaiseen ajatteluun ja opettamiseen. Opetuksessa korostetaan toiminnallisuutta, jossa oppilaan osallisuutta ja vaikuttavuutta halutaan vahvistaa. Oppilaskeskeisen oppimisen kulttuuri vaatii oppilailta ja etenkin opettajilta uudenlaista tapaa toimia oppimisympäristössä ja uutta suhtautumista opetus- ja oppimistilanteeseen (Fullan 1982; Rasku-Puttonen ym. 2003, 43–55; Giles ym. 2006, 213–225). Oppilaiden asenne oppimista kohtaan sekä oppimistulokset paranevat, kun ympäristö sallii heidän opiskella heille itselleen sopivalla tavalla (Burke & Burke-Samide 2003, 236–239). Vähemmällä huomiolla ovat kuitenkin toistaiseksi olleet toiminnallista oppimista tukevat opetustilat.

Tämän päivän kouluyhteisöissä luodaan ja kehitetään uusia oppimisympäristöjä. Oppimiseen ei välttämättä enää tarvita perinteistä luokkahuonetta, pulpeteista puhumattakaan. Useissa

uudistetuissa opetustiloissa oppilaat opiskelevatkin jo oppimisympäristöissä, joissa pulpetit on korvattu säädettävillä työskentelypöydillä ja perinteiset kovat koulupenkit jumppapalloilla. Oppitunnin aikainen liikkuminen on mahdollista ja jopa suotavaa. Hyvä opiskeluympäristö on innostava, luovuuteen ja tutkivaan oppimiseen houkutteleva sekä tilannesidonnaista oppimista tukeva (Hakkarainen, Lonka, Lipponen 1999, 137).

Liikkuva koulu –ohjelma on uusien oppimisympäristöjen ja aktiivisen koulupäivän puolestapuhuja. Se on yksi hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista, jossa korostetaan toiminnallisuutta koulupäivän aikana. Hallitusohjelman tavoitteena on, että jokainen peruskouluikäinen liikkuu tunnin koulupäivän aikana. Hankkeen avulla pyritään myös lisäämään oppilaiden ja opetushenkilöstön koulupäivän aikaista viihtyvyyttä. Tähän Liikkuva koulu -ohjelmaan ovat sitoutuneet myös kaikki Tuusulan kunnan koulut.

Tuusulan koulujen opetustiloja muutetaan ja mukautetaan jatkuvasti nykyaikaisemmiksi. Muutosta edesauttaa opettajien ja oppilaiden yhteinen tavoite tehdä koulusta viihtyisämpi paikka työskennellä ja oppia. Yhdessä oppilaiden kanssa suunnitellut nykyaikaiset opetustilat mahdollistavat ja kannustavat opettajia toiminnalliseen opettamiseen, lisäävät oppilaiden viihtymistä koulussa ja tekevät jopa oppimisesta mielekkäämpää.

Tutkimukseni teorettinen viitekehys muodostuu kolmesta luvusta (luvut 2–4). Toisessa luvussa käsittelen oppimisympäristöjä oppimisen tukena, kolmannessa opetustyön toiminnallisuutta ja neljännessä luvussa Liikkuva koulu –hanketta toiminnallisten oppimisympäristöjen mahdollistajana. Teoreettisen viitekehysten jälkeen, luvussa 5. syvennyn tutkimuksen toteuttamiseen ja 6. luvussa pureudun tutkimustuloksiin. 7. luvussa pohdin tutkimukseni tieteellistä lopputulemaa ja samalla esitän tutkimukseni johtopäätökset.

2. OPPIMISYMPÄRISTÖ OPPIMISEN TUKENA

2.1 Oppimisympäristöajattelu

Koulu antaa oppilaalle mahdollisuuden sekä tuoda opiskelussa esiin tietovarantojaan että rakentaa yhteyksiä monenlaisissa ympäristöissä oppimiensa asioiden välille (Kumpulainen, Krokfors, Lipponen, Tissari, Hilppö, Rajala 2010, 36–46). Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä heidän itseohjautuvuuttaan vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisestaan ja työskentelystään. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn. (Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma 2016.)

Oppimistutkimus on viime vuosina nostanut entistä useammin esiin vaihtoehtoisen ajattelumallin. Kyseessä on ns. ”oppimisympäristöajattelu”, jossa keskiössä ovatkin oppija ja oppiminen, eivät enää opettaja ja opettaminen. Mannisen & Luukanteleen (2008, 36) mukaan oppimisympäristöajattelu on ”toisenlainen tapa” suunnitella ja toteuttaa opetusta. Yksinkertaisimmillaan on kyse siitä, ettei suunnitellakaan enää opettajan toimintaa (opetusta) vaan oppilaan toimintaa (opiskelua ja oppimista). Oppimisympäristötutkimuksessa käytetään myös käsitettä oppimistila, jonka nähdään koostuvan useasta toisiinsa linkittyvästä ulottuvuudesta – fyysisestä, virtuaalisesta, henkilökohtaisesta ja sosiaalisesta ulottuvuudesta. Viime vuosina näihin ilmiöihin on usein yhdistetty ns. 2000-luvun taidot (21st century skills), joita ovat esimerkiksi kriittinen ajattelu, ongelmanratkaisutaidot, kommunikointi- ja yhteistyötaidot sekä informaationlukutaidot. Taitojen määrittelyn lähtökohtana ovat näkemykset oppiainerajat ylittävistä taidoista, joita oppijat tarvitsevat nykypäivän monimuotoisissa opiskelu- ja työympäristöissä. (Grif, McGaw & Care 2012, 1–16.) Viime vuosien aikana kiinnostus erilaisten oppimisympäristöjen kehittämistä kohtaan on lisääntynyt ja monipuolistunut huomattavasti (Rajala, Hilppö, Kumpulainen, Tissari, Krokfors, Lipponen, 2010, 10). Koulujen oppimisympäristöjen kehittäminen yhä toiminnallisemmiksi ei ole siis aivan uusi asia. Vuonna 2009 Opetusministeriö laati lausunnossaan koulun toimintakulttuurin

uudistamisen tueksi perusopetuksen laatutavoitteita ja -kriteerejä koskevan ohjeistuksen (Opetusministeriö 2009b). Laatuperusteinen kehittäminen edellyttää muun muassa moderneja, muunneltavuutta ja joustavuutta korostavia oppimista tukevia opetustilaratkaisuja.

Uusi oppimisympäristöajattelu saattaa johtaa myös siihen, että se osa oppilaista, joille luontaisempi tapa oppia olisi toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen, saisivatkin tukea oppimiseensa tästä erilaisesta opiskelumuodosta. Manninen ja Luukannel (2008) mukaan toiminnallisten opetusmenetelmien ja erilaisten oppimisympäristöjen (leirit, työpaikkaopiskelu) avulla saatettaisiin vähentää koulupudokkaiden määrää.

2.2 Koulujen oppimisympäristöt

Rajalan ym. (2010) mukaan oppimisympäristöistä puhutaan tutkimuskirjallisuudessa monenlaisilla tavoilla. Tutkijat kertovat tutkivansa avoimia (Hannafin, Land & Oliver 1999, 114–140), sulautuneita (Bonk & Graham 2005, 3–21), hybridejä (Pappas, Varelas, Barry & Rife 2003, 13, 435–482; Yamazumi 2008, 365–373), tehokkaita (De Corte, Verscha & Entwistle & van Merriënboer 2003, 55–68) tai yhteenkuuluvuuden tunnetta tukevia (Gee 2004, 70) oppimisympäristöjä. Oppimisympäristö-käsitettä on vanhastaan käytetty hyvin erilaisissakin merkityksissä. Toisaalta on painotettu ulkona oppimisen ympäristöjä, ja toisaalta sisällä luokassa oppimisen muunneltavia opetustiloja. Nopeasti havaittiin, että nämä molemmat kuuluvat luontevasti oppimisympäristökäsitteen alle, mutta käsite on näitäkin laajempi. (Norrena & Kankaanranta 2010; Shear, Gallagher & Pattel 2011, 9–29.)

Omaa luokkahuonettakin voi kehittää uudenlaiseksi oppimisympäristöksi helpoilla tilaratkaisuilla kuten pulpettien uudelleen sijoittelulla ja opetusresursseja lisäämällä. Koulun pihalta voi löytyä muutakin kuin seuraavalle oppitunnille tarvittavaa happea. Oikea maailma (työpaikat, luonto, museot, näyttelyt, kaupunki) tarjoaa loputtomia oppimisen mahdollisuuksia. (Manninen, Burman, Koivunen, Kuittinen, Luukannel, Passi, Särkkä 2007, 15–16.)

Mannisen ja Pesosen (1997) mukaan oppimisympäristö on ”paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jonka tarkoitus on edistää oppimista”. Siksi opettajien ja oppilaiden oma

mielikuvitusta olisi tärkeää korostaa oppituntien pitopaikan suunnittelussa. Oppimisympäristö-ajattelussa Mannisen ym. (2007) mukaan opiskelua ja oppimista tarkastellaan kokonaisvaltaisesti oppijan näkökulmasta eri tilanteissa ja ympäristöissä tapahtuvana prosessina. Monet tutkimukset osoittavat, että ajan ja tilan suhteen joustavat opetusjärjestelyt voivat edistää oppimista ja oppilaiden halua sitoutua opiskeluun (Brown & Renshaw 2006, 247–259). Kumpulainen ym. (2010) toteavat tutkimuksissaan Mannisen ja Pesosen (1997) tavoin, että oppiminen ei rajaudu vain yhteen oppimisympäristöön, vaan sitä tapahtuu kaikkialla ja erityisesti ympäristöjen välillä. Opiskelussa korostuu oppijan oma aktiivisuus, ja oppiaineiden sijasta opiskellaan mahdollisuuksien mukaan ongelmalähtöisesti, kokonaisuuksia hahmottaen ja eri aineita integroiden (Manninen ym. 2007).

Tutut käsitteet kuten fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi on sisällytetty myös oppimisympäristöihin. Opetushallitus (2012) tarkentaa, että oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa oppiminen tapahtuu. Fyysinen ympäristö tarkoittaa rakennuksia, tiloja, kalusteita ja välineitä, joissa ollaan ja joiden avulla työskennellään. Psyykkinen oppimisympäristö käsittää kognitiivisen ympäristön eli oppimisen kohteina olevat tiedot ja taidot sekä emotionaalisen ympäristön, joka pitää sisällään tunteet ja motivaation. Sosiaalinen oppimisympäristö käsittää sosiaalisen verkoston, rakenteen ja systeemin, johon vaikuttavat kaikki oppimistilanteessa olevat ihmiset ja heidän välillään tapahtuva vuorovaikutus.

2.2.1 Oppimisympäristöt Tuusulan kouluissa

Tuusulan perusopetuksen kouluissa oppimisympäristöjä kehitetään jatkuvasti. Koulujen saamat investointirahat käytetään pääsääntöisesti oppimisympäristöjen rakentamiseen tai niiden kehittämiseen (Tuusulan kunta 2014).

Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelman (2016) mukaan oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Ne eivät rajoitu koulun sisä- ja ulkotiloihin, vaan opetuksessa hyödynnetään muun muassa ympäröivää luontoa, kulttuurikohteita ja yrityksiä. Koulujen oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa

käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai yhteistyökumppaneiden kanssa.

2.2.2 Tuusulan koulujen oppimisympäristöjen kehittäminen

Tänä päivänä useissa Tuusulan kouluissa koulua käydään erilaisten oppimisympäristöjen ja opintopolkujen risteyksissä. Oppilaiden hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen ja samalla laadukkaan opettamisen takaaminen voi tuottaa joskus hankaluuksia. Haasteina ovat väistötilojen tuomat tilapäisratkaisut, mutta samalla myös mahdollisuudet. Väistötilat ovat tilapäisiä opetustiloja, jotka ovat tulleet korvamaan koulujen opetustiloja.

Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelmaan (2016) on kirjattu koulujen oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteet. Tavoitteena on rakentaa oppimisympäristöt siten, että ne muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Oppimisympäristöjen kehittämisessä pyritään ottamaan huomioon koulu yhteisön ja oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Tuusulan kunta 2014.)

Oppilaiden paikallisidentiteettiä pyritään Tuusulassa vahvistamaan valitsemalla koulun tilojen ja lähiympäristöjen lisäksi oppimisympäristöiksi kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita, näyttelyitä ja luontokohteita. Luonnollisesti koulujen sijainti määrittää, mihin kohteisiin oppilaiden on mahdollista tutustua. Lisäksi erilaisista oppimisympäristöistä voidaan tehdä vierailuja kouluille sekä toimittaa koulujen käyttöön materiaalipaketteja. (Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma 2016.)

3. TOIMINNALLISUUS OPETUSTYÖSSÄ

Suran (1999, 223) mukaan toiminnallisuudella tarkoitetaan opetustyössä sitä, että erilaiset kognitiiviset tavat toimia integroidaan kokemukselliseen ja osallistuvaan työskentelyyn eikä verbaalisuutta nähdä ainoana opettamisen ja oppimisen tapana. Jankin ja Meyerin (1994) tarkoittavat toiminnallisuudella aktiivista ongelmaperustaista työskentelyä, jossa yhdistyy aivotyö ja konkreettinen tekeminen. Toiminnallisten opetusmenetelmien uskotaan yleisesti lisäävän opiskelumotivaatiota opetettavassa aiheessa, ja opiskelumotivaation kasvaessa yleisesti oppiminen lisääntyy ja oppimistulokset paranevat (Likes 2017; Stokking 2000, 1261–1283). Sura (1999, 236–227) on tutkimuksissaan havainnut, että työtavat, jotka aktivoivat opiskelijoita, myös motivoivat heitä.

Toiminnallisessa opetuksessa pääpaino on oppijan omatoimisessa, aktiivisessa työskentelyssä. Toiminnallisessa oppimisessa myös vastaanotetaan aktiivisesti informaatiota konkreettisessa tilanteessa, joissa oppilailla on mahdollisuus hyödyntää eri aisteja oman mieltymyksensä mukaan. (Fleming & Baume 2006, 4–7.) Vuorisen (2005) mukaan toiminnallisesta oppimisesta toiminnallisuus on yksi tärkeimpiä keinoja opetuksen konkretisoimisessa. Siinä eletään suoraan sitä todellisuutta, johon opiskelu kohdistuu tutustuen, kokeillen, harjoitellen ja osallistuen. (Vuorinen 2005, 180.)

Toiminnallinen opetus edellyttää heittäytymistä sekä opettajilta että oppilailta (Likes 2017). Sahlbergin & Leppilammen (1994) mukaan toiminnalliset opetusmenetelmät voivat olla esimerkiksi ryhmätöitä, väittelyitä, leikkejä, projektitöitä, draamaa, roolileikkejä, tutkimustehtäviä tai yhteistoiminnallista oppimista. Ne on todettu tehokkaiksi oppimismenetelmiksi, koska niiden avulla oppilas osallistuu oppimisprosessiin aktiivisesti. (Sahlberg & Leppilampi 1994, 76.) Opetus voi olla kokonaan toiminnallista, tai toiminnallisuus voi olla yhtenä menetelmänä muiden opetusmenetelmien joukossa. Toiminnallisia opetusmenetelmiä käytettäessä ensisijaisena tavoitteena on oppimisen edistäminen (www.liikkuvakoulu.fi).

Nimensä mukaisesti toiminnalliset opetusmenetelmät perustuvat ennen kaikkea oppijan omaan toimintaan ja tekemiseen. Sanallisen työstämisen osuus vaihtelee eri menetelmissä.

Sanoja tarvitaan usein työskentelyn purkamiseen ja kokemusten analysointiin. Moniin toiminnallisiin menetelmiin sisältyy myös leikinomaisia piirteitä. Leikillisen toiminnan avulla on mahdollista saada käyttöön ihmisessä piilevä luovuus. (Kukkonen 2011.)

3.1 Vuoden 2016 opetussuunnitelma edellyttää toiminnallisuuden lisäämistä

”Koulu, jossa lapset innostuvat oppimisesta, ei synny ihmeellisistä tiloista, paikoista tai välineistä. Itse asiassa oppimisen ilo ei tarvitse ympärilleen edes koulun fyysisiä seinä. Oppimisen ilo ja osaaminen kumpuavat oppilaista itsestään.” (Tammelin, 2013.)

Uudessa opetussuunnitelmassa koulu on oppiva yhteisö ja näin toimintakulttuurinsa ydin. Oppivassa yhteisössä nähdään fyysisen aktiivisuuden vaikutus oppimiselle. Työtavat, kuten leikit, pelit, fyysinen aktiivisuus ja kokeellisuus, lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja iloa sekä vahvistavat motivaatiota ja luovaa ajattelua. (Opetussuunnitelma 2016.)

Airan ja Kämpin (2017) tutkimusten mukaan toiminnallisten opetusmenetelmien uskotaan yleisesti lisäävän opiskelumotivaatiota opiskeltavassa aineessa, ja opiskelumotivaation kasvaessa oppiminen lisääntyy ja oppimistulokset paranevat. Toiminnallisuudella tunnin aikana on tärkeä merkitys, eikä ainoastaan oppimisen kannalta. Tammelin (2013) on tutkimuksissaan todennut, että fyysisen aktiivisuuden lisääminen oppitunteihin on usein kaikkein tehokkain keino liikkumisen lisäämiseen niillä oppilailla, jotka muuten liikkuvat vähän.

Toiminnallinen opetus alakouluissa on usein monipuolista ja sisältää paljon toiminnallista oppimista. Kuitenkin alakoulun loppupuolelta lähtien opetusmenetelmien kirjo rajoittuu, ja suuri osa opetettavasta tietomäärästä esitetään visuaalis-auditivisessa muodossa (Leitola 2001).

3.2 Toiminnallinen oppiminen

Fyysisen aktiivisuuden on havaittu vaikuttavan myönteisesti lasten kognitiiviseen toimintaan, kuten muistiin, tarkkaavaisuuteen sekä yleisiin tiedonkäsittely- ja ongelmanratkaisutaitoihin.

”Kaiken oppimisen on oltava yhteydessä ihmisen omaan maailmaan, siihen jossa elää. Oppiminen on elämistä varten.” (Dewey 1915.)

Puhuttaessa toiminnallisesta oppimisesta kyseessä ei ole ”välipala” - liikkuminen oppimistehtävien välillä (joka sekin toki on koulupäivän liikunnallistamista), vaan tällöin toimintaa hyödynnetään varsinaisen oppimistavoitteen saavuttamiseksi. Liikkuva koulu - sivuston mukaan toiminnallisessa tavassa toteuttaa opetusta on helpompi huomioida kaikenlaiset oppijat ja heidän oppimistapansa. Se antaa mahdollisuuden myös niille lapsille, joilla on haasteita näyttää osaamistaan perinteisillä tavoilla (www.liikkuvakoulu.fi).

Kukkonen (2011) painottaa, että toiminnallisessa oppimisessa pääpaino on oppijan omatoimisessa, aktiivisessa työskentelyssä. Tähän omatoimisuuteen luodaan pohja niin kotona kasvatuksessa kuin koulussa opiskelussa. Vanhemmilla ja opettajilla on suuri vastuu nuoren tai oppilaan ohjaamisessa kohti omatoimisempaa elämää. Aktiivinen työskentely on perusedellytys oppimisessa. (Kukkonen, 2011.)

Manninen & Luukannel (2008, 36) tarkastelevat opiskelua ja oppimista kokonaisvaltaisesti oppijan näkökulmasta eri tilanteissa ja ympäristöissä tapahtuvana prosessina, jolloin pääpaino on opetustuntien suunnittelun sijasta opiskeluprosessien ja niiden tukemisen suunnittelussa. Opiskelu on tutkivaa, aktiivista, osallistavaa ja yhteistoiminnallista. Oppiaineiden sijasta opiskellaan mahdollisuuksien mukaan ongelmalähtöisesti, kokonaisuuksia hahmottaen ja eri aineita integroiden. Oppikirjoja ja -materiaaleja on yhden sijasta useita, ja niitä hyödynnetään vertaillen ja soveltaen. Opiskelu ei tapahdu yksinomaan luokkahuoneessa, vaan erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntäen ja yhdistellen. Samalla opettajilla on mahdollisuus tehdä yhteistyötä yli oppiainerajojen ja etenkin erilaisten käytännön toimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi palomiehet ja poliisit. (Manninen & Luukannel 2008.)

Tutkimustietoa liikunnan välittömistä vaikutuksista kognitiiviseen toimintaan on kuitenkin vähän, ja tulokset ovat jokseenkin epä johdonmukaisia (Syväoja, Kantomaa, Laine, Jaakkola, Pyhäntö, Tammelin 2012). Aikaisempien tutkimusten perusteella on todennäköistä, että liikunnan vaikutus oppimiseen välittyy monen eri tekijän kautta. Tällöin liikunta ei välttämättä suoraan vaikuta oppimistuloksiin, vaan vaikutus välittyy joidenkin muiden

tekijöiden kautta (Syväoja ym. 2012). Myöskään oppimisen kannalta optimaalisesta liikunnan määrästä ei ole tutkimustietoa. Säännöllinen liikunta kasvattaa aivoissa olevien hiussuonten määrää ja synnyttää uusia hermosoluja erityisesti hippokampukseen, joka on oppimisen ja muistin keskus. Liikunta näyttäisi myös lisäävän aivosolujen ja rakenteiden välisiä yhteyksiä ja tihentävän olemassa olevia hermoverkkoja. Nämä mekanismit lisäävät ihmisen oppimispotentiaalia: ne kehittävät tarkkaavaisuutta ja keskittymistä sekä parantavat tiedonkäsittely- ja muistitoimintoja. (Van Praag, Christie, Sejnowski, Gage 1999, 427–431.)

Liikunnan harrastaminen kehittää parhaimmillaan ryhmätyötaitoja, itseohjautuvuutta ja kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa. Nämä seikat voivat osaltaan selittää liikunnallisesti aktiivisten lasten hyviä oppimistuloksia. (Kantomaa, Syväoja, Tammelin, 2010.) Liikunta siis näyttää koulumenestyksen ja kognitiivisten taitojen lisäksi edistävän myös muita oppimisen kannalta tärkeitä asioita, esimerkiksi hyvää luokkahuonekäyttäytymistä, tehtäviin keskittymistä sekä oppitunteihin osallistumista - ja sitä kautta itse oppimista (Barros, Silver, Stein 2009, 431–436; Grieco, Jowers, Bartholomew 2009, 1921–1926; Madsen, Hicks, Thompson 2011, 462–470).

3.3 Toiminnalliset opetusmenetelmät Tuusulassa

Uuden opetussuunnitelman innoittamina myös Tuusulan kouluissa on alkanut opetusmenetelmien muutostyö. Kunnan sivistys- ja opetustoimen järjestämässä koulutuksissa painotetaan usein erilaisten opetusmenetelmien käyttöä. Syksyllä 2016 koko kunnan opetustoimelle kohdennetussa VESO-koulutuksessa opettajat saivat lisätietoa eri oppiaineisiin kohdennetuista toiminnallisista opetusmenetelmistä. Kunnan perusopetuksessa tavoitellaan toimintakulttuuria, jossa käytetään monipuolisia oppimisen ja työskentelyn tapoja. Tämä pitää sisällään muun muassa samanaikaista yhteisopettajuutta sekä opettajien ja oppilaiden välistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimintakulttuuri, jossa oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa (Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma 2016).

Tuusulan kouluissa ovat meneillään mittavat rakenteelliset uudistukset, jotka saamani tiedon mukaan johtuvat enimmäkseen koulujen huonosta sisäilmasta. Uudistusten yhteydessä

opettajat joutuvat pakostikin muuttamaan omia opetusmenetelmiään perinteisestä luokkatilaopettamisesta toiminnallisiin opetusmenetelmiin. Syy on yksinkertainen, kun omaa luokkatilaa ei yksinkertaisesti voi enää käyttää. Työtilat määräävät tällä hetkellä paljolti myös käytettävän työtavan. Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma (2016) on ennakoanut nykyongelmaa kirjatessaan ohjeistusta seuraavasti:

”Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin.”

4. LIIKKUVA KOULU -HANKE TOIMINNALLISTEN OPPIMISYMPÄRISTÖJEN MAHDOLLISTAJANA

Tutkielmani kirjallisuusosa täydentyy luvulla Liikkuva koulu -hanke toiminnallisten oppimisympäristöjen mahdollistajana. Luvun tavoitteena on selvittää, miten vuonna 2016 Tuusulan kunnalle myönnetyllä kehittämisavustuksella mahdollistettiin tutkimuksen kohteena olevan Lepolan alakoulun oppimisympäristöjen rakentaminen. Päätös kehittämishankkeen myöntämisestä Tuusulan kunnalle on esitetty liitteessä 2.

4.1 Liikkuva koulu -hankkeen käynnistyminen

Liikkuva koulu on valtakunnallinen ohjelma, jonka tavoitteena ovat aktiivisemmat ja viihtyisämmät koulupäivät. Liikkuva koulu -ohjelman strategisesta johtamista vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Ohjelmaa hallinnoi LIKES-tutkimuskeskus. Liikkuvaa koulua toteutetaan laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä. (Aira, Turpeinen, Laine, 2016.)

Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaiheessa toteutettiin Matti Vanhasen II hallituksen politiikkariihen kannanottoa (24.2.2009) kouluikäisten liikuntasuosituksen jalkauttamisesta. Tarkoitus oli vakiinnuttaa suomalaisiin kouluihin liikunnallinen toimintakulttuuri ja lisätä liikuntaa koulupäivään ja sen välittömään yhteyteen. (VN 2009.) Liikkuva koulu käynnistettiin hankkeena keväällä 2010. Vuotta myöhemmin valtiovalta osoitti pitkäkatseisuutta, kun hallitusohjelmaan kirjattiin hankkeen jatkaminen ohjelmana. Vuosien 2010–2012 Liikkuva koulu -hanketta kutsutaan myös Liikkuva koulu -ohjelman pilottivaiheeksi. (OKM 2012.)

Alla on listattuna Liikkuva koulu -hankkeiden kestoajat sekä mukana olevien kuntien ja koulujen määrät (www.liikkuvakoulu.fi):

- Pilottivaihe 2010–2012. Pilottivaiheessa oli mukana 45 koulua 21 kunnasta.
- Ohjelmavaihe 2012–15. Ohjelmavaiheessa oli mukana 815 koulua 17 kunnasta.
- Hallituksen kärkihanke 2015–2018. Suomen hallituksen kärkihankevaiheessa oli mukana yli 2 000 koulua.

4.2 Liikkuva koulu -loppuraportit toiminnan suunnan näyttäjinä

Liikkuva koulu -hankkeesta ja hankkeen vaikuttavuudesta on tehty aiemmin tutkimuksia, mutta siitä, miten Liikkuva koulu -hankkeen avulla on onnistuttu tukemaan koulujen oppimisympäristöjen rakentamista, ei toistaiseksi ole tehty. Liikkuva koulu -pilottivaiheen (Tammelin, Laine, Turpeinen, 2012) raportista voi havaita, että hankeavustusten käyttö on kohdistunut yleisesti liikuttamiseen koulun arjessa, kuten koulumatkojen saamiseksi osaksi koululaisen päiväliikuntaa, koulun sisällä tapahtuvan välituntitoiminnan kehittämiseen, pelivälineiden hankkimisiin ja erilaisiin koulun pihojen rakennushankkeisiin, ei niinkään oppimisympäristöjen kehittämisiin. Pilottivaiheen loppuraportissa todetaan kriittisesti tarkasteltuna, että monenlaiset ja erityyppiset toimintamuodot jäävät kuitenkin helposti irralleen koulun arjesta, eli oppitunneista ja välitunneista, eivätkä ne luo systemaattista perustaa jatkuvalla toiminnalle. (Tammelin ym. 2012.) Oppituntien rakenteiden muutostarpeet ovat kirjattuina seuraavan Liikkuva koulu -hankkeen sisällöissä.

Pilottivaiheen jälkeen Liikkuva koulu -ohjelma laajeni kokeiluhankemaisesti 815 kouluun. Tässä ohjelmavaiheessa, vuosina 2012–2015, opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi rahoitusta 17 kokeilukunnalle, joissa tehtiin valtakunnallista Liikkuva koulu -toiminnan kehittämistä. (Aira ym. 2016). Tämän ohjelmavaiheen raportista voi todeta, että ohjelman sisällöt kannustavat nyt kouluja huomioimaan fyysisen aktiivisuuden lisäämisen mahdollisuudet monialaisesti koulupäivän rakenteessa. Raportissa on kirjattuna koulujen tilojen muokkausta toiminnallisuutta tukeviksi, ja koulun lähiympäristöä hyödynnetään sekä liikkumisessa että opetuksen tukena. (Aira ym. 2016.) Liikkuvassa koulussa on kyse laaja-alaisesta toimintakulttuurin muutoksesta. Haapalan (2017) väitöstutkimuksen mukaan koulut muuttavat toimintakulttuuriaan yhä liikunnallisemmaksi, mutta muutos saattaa kestää useamman lukuvuoden.

4.3 Liikkuvasta koulusta hallituksen kärkihanke

”Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) julistaa haettavaksi valtionavustukset hallitusohjelman (2015) kärkihankkeen ”Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin” toimenpiteen ”Liikutaan tunti päivässä laajentamalla

Liikkuva koulu -hanke valtakunnalliseksi” toimeenpanoon lukuvuodelle 2017 - 2018.”
(OKM 2015.)

Nyt voimassa olevan kärkihankkeen ”*Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin*” valtionavustusta voivat hakea kunnat, kuntayhtymät ja yksityiset koulutuksen järjestäjät peruskouluihin kohdentuvaan toimintaan. Yksittäisille kouluille ei suoraan myönnetä avustuksia. (OKM 2015.)

Kehittämisympäristöillä tuetaan kuntia ja yksityisiä koulutuksen järjestäjiä Liikkuva koulu -ohjelman tavoitteiden ja keskeisten toimenpiteiden toteuttamisessa peruskouluissa (OKM 2015). Liikkuva koulu -kehittämisympäristöjen myöntäminen peruskouluille on keskeinen tukitoimi opetusympäristöjen ja toiminnallisten opetusmenetelmien kehittämiseksi. Avustamisen tarkoituksena on tukea sellaisia toimintamalleja, joita pystytään vakiinnuttamaan osaksi avustuksen saajan normaalia palvelujärjestelmää myös ilman ulkopuolista taloudellista tukea. (AVI 2016.)

Valtakunnallisen Liikkuva koulu -ohjelman ohjausryhmä on määrittänyt ohjelman teemaksi toiminnallisten opetusmenetelmien täysimittaisen käyttöönoton. Se tarkoittaa, että kehittämisympäristöstä saaneet koulutuksen järjestäjät integroivat alla olevat toimet osaksi koulun toimintakulttuuria.

- Uuden opetussuunnitelman toimeenpano toiminnallisuuden osalta
- Laaja-alaisen osaamisen oppimiskokonaisuudet
- Kansallisten istumisen vähentämisympäristöjen toimeenpano
- Toiminnallisten opetusmenetelmien käytön seuranta ja arviointi
- Oppiaineraajat ylittävän opetuksen lisääminen (OKM 2016).

4.4 Tuusulan Liikkuva koulu -hanke

Tuusulan kunnassa käynnistyi elokuussa 2016 valtakunnallinen Liikkuva koulu -hanke. Hankkeeseen rekisteröityivät kaikki kunnan 18 koulua. Liikkuva koulu -hanke perustuu Tuusulan kasvatuksen ja koulutuksen kehittämisen suunnitelmaan vuosille 2014 – 18 (Tuusulan kunta 2014).

Liikkuva koulu -hanketta johtaa opetustoimi apunaan nimetty ohjausryhmä. Ohjausryhmän kokoonpano: opetuspäällikkö, liikuntapäällikkö, rehtori, koulujen terveydenhuollon edustaja, varhaiskasvatuspäällikkö ja iltapäivätoiminnan koordinaattori ja Liikkuva koulu -hankekoordinaattori. Ohjausryhmän tehtävänä on valvoa hankesuunnitelman toteutusta ja varmistaa kunnan yhtenäisen Liikkuva koulu -ohjelman toteutumista. Ohjausryhmä pyrkii koordinoimaan kunnan eri sektoreita löytämään Liikkuva koulu -hankkeesta oman näkökulmansa. Ohjausryhmä suunnittelee ja laatii vuosikohtaisen hankebudjetin ja valvoo hankevarojen käytön tarkoituksenmukaisuutta.

Tuusulan Liikkuva koulu -hanke jakoi saamaansa oppimisympäristöjen kehittämistä rahaa kouluille (liite 7). Tämän tutkimuksen kohdekoululle, Lepolan alakoululle, myönnettiin 12 000 € koulun aula- ja käytävätilojen muokkaamiseksi toiminnallisiksi opetustiloiksi.

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen lähtökohta

Tutkimukseni lähtökohta oli tutkia opetustilojen kehittämiseen kohdennetun Liikkuva koulu hankerahoituksen vaikuttavuutta Tuusulalaisen Lepolan alakoulun toiminnallisten oppimisympäristöjen kehittämisessä. Metsämuurosen (2005, 24) mukaan tutkimuksessa lähdetään liikkeelle aihepiirin valinnasta ja sen muotoilemisesta tutkimusongelmaksi. On myös asetettava täsmällinen tutkimuskysymys tai -kysymyksiä, joihin tutkimuksessa haetaan vastauksia. Tutkimusongelma ohjasi tutkimusaineiston hankintaani kohti kyselytutkimusta, jonka avulla pyrin mielestäni saamaan parhaiten opettajien ja oppilaiden mielipiteet opettamisen ja oppimisen haasteista. Tutkimusongelman täsmennystä seuraa ongelman ratkaisuun tarvittavien menetelmien valinta, jossa tutkija määrittää ongelman ratkaisussa tarvittavan tiedon ja sen, mistä ja miten tieto saadaan (Kananen 2012, 19 – 28).

5.2 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimuskysymykset ja hypoteesi

Tapaustutkimukseni tarkoituksena oli tutkia Lepolan koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen perusteita ja sitä, miten toiminnallinen opetus kohtaa toiminnallisen oppimisen. Tutkin myös lisääkö oppimisympäristöjen kehitystyö toiminnallista opettamista ja oppimista. Lisäksi Lepolan koulun oppilasryhmät saivat tutkimuksessani toimia koulunsa toiminnallisen opetuskulttuurin suunnittelijoina. Heidän mielipiteitään kysyttiin koulun sisätilojen suunnittelusta toiminnallisen opetuksen tarpeellisuuteen. Dryden ja Vos'n (1996) mukaan alakoulun oppilaiden mielipide koulussa oppimisesta on kiteytetty lauseeseen: ”*Elle se ole hauskaa, emme ole kiinnostuneita...*”. Myös kasvatustieteilijä Kolb (1984) toteaa toiminnallisen oppimisen hauskaksi tavaksi oppia. Hänen kokemuksellisessa oppimismallissaan huomioidaan konkreetian merkitys oppimisessa, jota hän pitää välttämättömänä oppimisessa.

Tutkimuksessani tarkastelin, kuinka usein ja missä koulun tiloissa opettajat hyödyntävät toiminnallisia opetusmenetelmiään. Tuloksista selviää, mitä oppiaineita opettajat opettavat toiminnallisesti ja kuinka oppilaat kokevat nämä toiminnalliset oppitunnit sekä lisääkö toiminnallisuus oppitunneilla esimerkiksi oppimisen mielekkyyttä.

Tutkimuksessani selvitin, millaista lisäkoulutusta opettajat kokevat tarvitsevansa kehittääkseen omaa toiminnallista opettamistaan. Tutkimuksen avulla tavoittelin tietoa siitä, miten saadut tulokset auttavat tulevaisuudessa Tuusulan Liikkuva koulu -hanketta kohdentamaan hankeavustuksia tehokkaammin kunnan eri koulujen toiminnallisten oppimisympäristöjen kehityshankkeissa.

Tutkimukseni tavoitteiden saavuttamiseksi nimesin neljä tutkimusteemaa, joiden avulla etsin vastausta tutkittaviin ilmiöihin. Tutkimuspääkohdat ja -kysymykset olivat:

1) Lepolan koulun toiminnalliset oppimisympäristöt

- Miten koulun opetustilat mahdollistavat toiminnallisen opetuksen?

2) Toiminnallisen opettajuuden haasteet

- Miten opettajuus voi kehittää koulun toimintakulttuuria toiminnallisemmaksi?

3) Toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteuttaminen oppilaiden mielestä

- Missä oppiaineissa opiskelu on mukavinta?
- Miten nämä oppitunnit eroavat muista oppitunneista?
- Lisääntykö viihtyvyys oppitunneilla, kun opettajat opettavat toiminnallisesti?

4) Oppilasryhmät aktiivisten oppituntien suunnittelijoina

- Mihin koulun nykyisiin sisätiloihin voisi rakentaa toiminnallisen opetustilan?
- Pitääkö opetustilassa tapahtuvan opetuksen sisältää liikuntaa?

Metsämuurosen (2005) mukaan tutkimuksen hypoteesi ilmaistaan väitteenä, jonka paikkansa pitävyyttä halutaan tutkia. Hypoteesin käsitettä käytetään erityisesti määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan yleensä oletuksista. (Metsämuurosen 2005, 48–50.) Oma pro gradu -tapaustutkimukseni sisälsi sekä määrällisiä hypoteeseja että laadullisia oletuksia. Metsämuurosen (2005) mukaan hypoteesin ja oletuksen käsitteet

voidaan ymmärtää jatkumona, joista ensimmäinen kiinnittyy erityisesti määrälliseen ja jälkimmäinen laadulliseen tutkimusstrategiaan.

Tutkimukseni ensimmäinen oletamus oli, että Lepolan opettajat hyödyntävät eri oppiaineiden opetuksessaan uusia toiminnallisia tiloja ja samalla lisäävät toiminnallista opettamista, joka taas vähentää oppilaiden oppituntien aikaista istumista. Tutkimukseni tilastollinen hypoteesi oli, että toiminnallinen opettaminen eri oppiaineissa lisää oppilaiden mielenkiintoa opetettavaan asiaan, ja oppilaiden viihtyminen oppitunneilla lisääntyy. Toinen oletamukseni oli, että oppilaat haluavat oppia toiminnallisesti, opetettavasta oppiaineesta riippumatta.

5.3 Tutkimuksen tieteenfilosofinen lähtökohta

Toteutan Lepolan koulussa tapaustutkimuksen, case-tutkimuksen, jossa tutkin koulun opetushenkilöstön ja oppilaiden nykypäivän käytänteitä ja mielipiteitä toiminnallisesta opetuksesta ja uusien toiminnallisten opetustilojen käytöstä. Opettajan työn toimintatutkimus eroaa muusta työn kehittämisestä siinä, että tutkimus pyrkii tuottamaan työyhteisölle uutta hyödyllistä tietoa, jonka vaikutuksia ja tarpeellisuutta julkisesti arvioidaan (Heikkinen, Rovio & Kiilakoski 2006).

Yin (1994) mukaan tapaustutkimuksessa tutkitaan yksittäistä tapahtumaa, rajattua kokonaisuutta tai yksilöä käyttämällä monipuolisia ja eri menetelmillä hankittuja tietoja. Tutkimukseni on intensiivinen tapaustutkimus, jossa intensiivisyydellä tarkoitan, että pystyin tutkijana samaistumaan ja ymmärtämään koulun opetushenkilöstön toimia koulun arjessa, koska olen itsekkin opettaja. Yin (1994) mielestä tapaustutkimuksen tyyppi on intensiivinen tapaustutkimus, kun tutkija tarkastelee tapausta tutkimukseen osallistuvien näkökulmasta ja usein myös heidän omilla käsitteillään ja kielellään. (Yin 1994, 5-13).

5.3.1 Narratiivinen lähestymistapa

Tutkimukseni on lähestymistavaltaan narratiivinen eli kerronnallinen. Labovin (1972) mukaan narratiivisiin tarinoihin sisältyy usein jonkinlainen opetus, jotka auttavat tietyn yhteisön jäseniä tulkitsemaan oman alansa rakenteita, toimintatapoja, arvoja, uskomuksia ja normeja. Intensiivisen tapaustutkimuksen tarkoituksena on usein tuottaa 'hyvä tarina' elävästä elämästä

(Dyer & Wilkins, 1991, 613–619). Tutkimukseni on nykyhetkeen keskittyvä, koska Lepolan koulun opetustilojen käyttöä on takana reilu lukuvuosi.

Tapaustutkimus on historiallisesti monimuotoinen tutkimuksellinen lähestymistapa, jota voidaan myös luonnehtia tutkimusstrategiaksi. Näin ollen tapaustutkimus on enemmänkin lähestymistapa, kuin aineiston keruu- tai analyysimenetelmä. Tapaustutkimukset pohjautuvat tutkimusalasta riippuen erilaisiin tieteenfilosofisiin lähtökohtiin, teoreettisiin ja metodologisiin näkökulmiin sekä menetelmällisiin valintoihin. (Travers 2001.)

Tapaustutkimuksessa pyritään mm. tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään tapauksia pääasiassa miten- ja miksi-kysymysten avulla (Yin 1994, 5 – 13). Tulkinnessa käytetään materiaalina tutkimukseen osallistuvien ihmisten kokemuksia ja merkityksenantoprosesseja (Travers 2001). Tutkimukseen valitulla tapauksella sinänsä voi olla yleisempääkin merkittävyyttä, mutta tärkeältä näyttävät pyrkimykset tuottaa intensiivistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta tapauksesta (Gomm, Hammersley & Foster 2000), oli tässä tapauksessa Lepolan koulu.

Tutkimukseni metodologinen lähestymistapa on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus sekä kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Deaconin (1998) mukaan tapaustutkimuksessa metodologisina lähtökohtina voivat olla kvantitatiivinen eli määrällinen tai kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusorientaatio.

5.3.2 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on yleensä selvittää syitä ja seurauksia. Se edellyttää tutkimuskäsitteiden määrittelemistä sellaisiksi analyttisiksi käsitteiksi, joita voidaan mitata. Tällaista käsitelmäärittelyä ja mittareiden luontia kutsutaan operationalisoinniksi. (Metsämuuronen 2005.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan tilastollisten menetelmien avulla tutkia tuloksien tilastollista merkitsevyytensä ja tutkittavien ilmiöiden varianssien lähteitä. Tilastollisilla menetelmillä päästiin järjestämään tutkimuksen kvantitatiivista opettaja- ja oppilaskyselyn tutkimusaineistoa ymmärrettävämpään ja selkeämpään muotoon. (Metsämuuronen 2005, 110.)

5.3.3 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä ja aineistolähtöinen sisältöanalyysi

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, johon sisältyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2003, 152). Tarkoituksena oli laadullisessa tutkimus osassa tavoittaa tutkittavien opettajien ja oppilaiden näkökulma ja heidän näkemyksensä tutkittavana olevasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan siinä pyritään ennemminkin kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87 – 88.)

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on diskurssianalyysin tapaan tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla melkein mitä vain: kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluita, puheita ja keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.)

Tarkastelin ja analysoin sisältöanalyysin avulla kyselytutkimusten avoimia vastauksia. Etsin opettajakyselyn kyselyvastauksista nousevia merkityksiä ja niiden yhteyksiä esimerkiksi ”toiminnallisen opettajuuden kehittäminen.” Oppilaskyselyn vastauksista etsin esimerkiksi sanoja ”mukava”, ”kiva” ja ”viihtyä”. Halusin kerätä oppilailta heille tuttuja sanoja, joita he yleisesti käyttävät kysyttäessä ”miten äsken valitsemasi oppiaineiden oppitunnit eroavat muista oppitunneista”. Ryhmittelin nämä sanat ja luokittelin ne eri kategorioihin. Selasin vastausaineistoa läpi systemaattisesti ja objektiivisesti, ja tällainen toimintatapa on yksi tapa toteuttaa sisällönanalyysia. (Korkiakangas, Luoma, Alahuhta, Taanila & Laitinen 2009, 217.) Sisällönanalyysillä hain vastauksia kysymyksiin, kuinka usein ja mitä tekstissä sanotaan. Sisällönanalyysillä aineistoa voidaan luokitella, ryhmitellä ja eritellä. Käsitteet muodostetaan yksittäisistä lauseista, virkkeistä tai virkkeen osista ja jopa lausumista. Sisällönanalyysissä aineistoa pelkistetään, jolloin tuotoksena on toimintaa kuvaavia malleja tai näkökulmia. Sisällönanalyysi voi olla joko teoria- tai aineistolähtöistä. Sisällönanalyysin avulla tekstejä voidaan luokitella ja niistä voidaan rakentaa erilaisia sisältökategorioita. Koska kuvasin

kyselyaineistoa sanallisesti, oli lähestymistapani aineistolähtöinen sisällönanalyysi. (Tuomi & Sarajärvi 2002; Metsämuuronen 2005.)

5.4 Tutkimuksen kohdejoukot

Kyselytutkimukseen osallistui 9 alakoulun opetushenkilöä (n=9) ja 86 oppilasta 4. – 6.-luokilta (n=86). Opetushenkilöstön sukupuolijakauma (taulukko 1) ja 4. – 6.-luokkien oppilaat (taulukko 2).

TAULUKKO 1. Lepolan koulun opetushenkilöstön sukupuolijakauma

Sukupuoli	n	%
Nainen	8	88,9
Mies	1	11,1
En halua kertoa	0	0,0
Yhteensä	9	100,0

TAULUKKO 2. Kyselyyn vastanneiden oppilaiden luokkatasot ja oppilasmäärät

Kyselyyn vastanneet oppilaat	n	%
4.- luokkalainen	32	37,2
5.- luokkalainen	32	37,2
6.- luokkalainen	22	25,6
Yhteensä	86	100,0

Käytin oppimistilojen suunnittelijoina oppilasryhmiä, koska lapsilla on tapana osallistua ja päästä paremmin esille ryhmätilanteissa, jossa he ovat enemmistönä. (Eder & Fingerson, 2002. 181-201.) 4.–6.-luokan oppilaille suunnattuun ryhmäkyselytutkimukseen osallistui 24 oppilasryhmää (n=24) (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Ryhmäkyselyyn vastanneet ryhmät

Kyselyyn vastanneiden ryhmien luokkatasot	n	%
4.- luokkalaisten ryhmät	11	45,8
5.- luokkalaisten ryhmät	7	29,2
6.-luokkalaisten ryhmät	6	25,0
Yhteensä	24	100,0

5.5 Aineiston keruu ja analyysi

Tutkimukseni tutkimusluvan myönsi Tuusulan kunnan opetuspäällikkö (liite 3). Lepolan koulun rehtori vahvisti opettajien ja oppilaiden osallisuuden tutkimuksessa. Kyselyyn osallistuneiden oppilaiden vanhemmat / huoltajat saivat koulun rehtorilta erillisen tiedotteen tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Huoltajalla oli mahdollisuus päättää oppilaan osallistuminen tutkimukseen. Opettajille, opetushenkilöstölle ja oppilaille suunnattu tutkimus oli kaikille vapaaehtoista. Opettajille ja oppilaille suunnatut kyselylomakkeet ja tutkimusluvut on esitetty liitteissä 4–6.

Tapaustutkimukselle on tyypillistä, että aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa, ihmisläheisin menetelmin, joustavasti ja jatkuvasti muotoutuvalla tavalla (Soininen & Merisuo-Storm 2009, 98). Tutkimukseni aineiston keruumenetelminä käytin henkilökohtaisia kyselyjä ja ryhmäkyselyjä. Kyselylomakkeen muodostus ja kyselytietojen keruu tapahtuivat internetpohjaisen Webropol-ohjelman avulla.

Lähetin Lepolan opetushenkilöstölle (n=15) kyselytutkimukseni vastauslinkin. Vastausaikaa oli vuoden 2017 kesäkuun ensimmäiseen päivään asti. Ennen koulujen päättymistä pyysin vielä koulun rehtoria muistuttamaan opetushenkilöstöä vastaamisesta kyselyyn. Syyskuussa lähetin saman kyselyn Lepolan uusille opettajille (n=2). Kaikkiaan yhdeksän opettajaa vastasi kyselyyn; opettajien vastausprosentti oli 60 %.

Syyskuun lopulla lähetin oppilaskyselytutkimukseni vastauslinkin Lepolan koulun 4. – 6.-luokkalaisten luokanopettajille. Vastausaikaa oppilaille oli lokakuun 15. päivään asti. Kyselylomakkeen rakenteen pohjana käytin Likesin tutkimuskeskuksen käyttämää Liikkuva koulu –kyselyä (Liikkuva koulu –nykytilanarviointi lomake). Kyselyyn vastanneista 86 oppilaasta tyttöjä oli 48 ja poikia 38. Oppilaiden vastausprosentti oli 97 %.

Kyselyyn liitin ryhmätehtäviä, joiden avulla toivoin oppilaiden rohkeammin ilmaisevan mielipiteensä tutkimusaiheesta. Ennen varsinaista oppilaille suunnattua kyselytutkimusta suoritin luokanopettajan avulla oppilasryhmille testikyselyn. Testikyselyyn vastasivat Lepolan 6.-luokan oppilaat, jotka olivat myös osa tutkimukseni kohdejoukkoa. Testikyselyllä pyrin selvittämään mahdolliset kyselyyn liittyvät tekniset ongelmat tai kysymyksiin liittyvät

tulkintaepäselvyydet. Lomakkeen testaaminen oli tärkeää, jotta voin tutkia kysymysmuotoilujen ja vastausvaihtojen sopivuutta (Järvensivu 2007.) Testikyselyn jälkeen minun ei tarvinnut muuttaa kysymyksiä eikä muokata vastausvaihtoehtoja (Vilkkä 2005, Ahola 2006.)

5.6 Tilastolliset menetelmät

Analysoin tutkimusaineistoa tilastollisin menetelmin käyttämällä SPSS-tilasto-ohjelman versiota 24.0. (Tutkimuksessa käytetyt analysointimenetelmät ks. taulukko 4). Muuttujista laskin frekvenssejä ja prosenttijakaumia sekä keskilukuja (keskiarvo), joiden avulla kuvasin aineistosta muun muassa opetushenkilöstön ikää ja sukupuolta, oppilaiden opetusryhmittelyä ja opetustilojen hyödyntämistä (Holopainen & Pulkkinen,1991).

Khiin neliö -testillä tutkin ryhmien välisiä eroja luokitteluasteikollisilla muuttujilla, kuten vaikuttaako opetushenkilöstön ikä ja opetuskokemus siihen, käyttääkö opettaja opetuksessaan toiminnallista opetusta (Holopainen & Pulkkinen,1991). Samalla menetelmällä vertasin opetushenkilöstön vastauksia toiminnallisesta opettamisesta oppilaiden vastauksiin oppituntien mielekkyydestä ja oppitunneilla viihtymisestä. Tilastollisten testien merkitsevyyden rajana käytin 0,05.

TAULUKKO 4. Tutkimuksessa käytetyt analysointimenetelmät

Menetelmä	Menetelmän tarkoitus
Frekvenssi- ja prosenttijakaumat	Aineiston kuvaus, jakaumien tarkastelu
Keskiluvut	Aineiston kuvaus, jakaumien tarkastelu
Ristiintaulukointi ja Khiin neliö - testi	Aineiston kuvaus, kahden muuttujan välisen riippuvuuden tarkastelu luokitteluasteikoilla muuttujilla

5.7 Validiteetti

Validius viittaa siihen, että tutkimus on tehty oikein, eli saadut tutkimustulokset vastaavat myös käytännössä ilmiötä. Se mitä väitetään, se pitää myös paikkansa. (Silverman 1997, 203 – 207.) Lapsia koskevassa tutkimuksessa korostuvat luottamuksellisuus ja tutkimuksen toteuttamisen eettisyys. Lapselle tulisi kertoa mahdollisimman selkeästi ja lapselle

ymmärrettävällä tavalla, mistä tutkimuksessa on kyse, mitä häneltä odotetaan ja mihin hänen antamiaan tietoja käytetään. (Alasuutari 2005, 145 – 162.)

Ennen kyselylomakkeen täyttööä Lepolan koulun luokanopettajat selittivät oppilaille, kyselyn tarkoituksen ja sen miten vastauksia tullaan käyttämään Lepolan ja muiden Tuusulan koulujen hyväksi. Opettajat kertoivat myös, miten sähköiseen lomakkeeseen vastataan ja miten oppilaiden tulee toimia, mikäli he eivät ymmärrä kysymystä tai jos heillä on kysyttävää kyselyn aikana. Opettajat ohjeistivat oppilaita myös vastauslinkin avaamisessa ja kyselyn lähettämisessä. He eivät ohjanneet oppilaita kysymyksien vastauksissa. Tutkimus sujui ilman merkittäviä ongelmia. Internet-yhteys välillä katkeili, mutta ei estänyt vastaamista.

Tutkimukseni on tapaustutkimus ja aineistoltaan kattava Lepolan kouluun. Koulussa on vuosiluokilla 1–6 seitsemän perusopetuksen ryhmää ja 210 oppilasta. Tutkimuksessa käytettyjä mittareita on käytetty aikaisemminkin Liikkuva koulu –tutkimuksissa, jota voidaan pitää lapsille soveltuvina. Tutkimukseni mittareita ovat Webropol –ohjelman avulla kerätyt vastaustiedot ja SPSS –tilasto-ohjelmalla käsitelty tutkimusdata.

Oppilaiden kyselylinkit lähetin sähköpostitse kyselyyn osallistuneiden oppilaiden luokanopettajille. Oppilaiden vastaaminen tapahtui luokanopettajien valvonnassa, heidän omassa tutussa luokassa. Tutkittaville haluttiin antaa selkeät ohjeet ja testi haluttiin suorittaa tutussa ympäristössä validiteetin parantamiseksi (Metsämuuronen 2005).

5.8 Eettisyys

Tutkijana olen ensisijaisesti itse vastuussa tutkimukseni eettisyydestä ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. Tutkimustietoni ovat luottamuksellisia, niitä ei luovuteta ulkopuolisille, eikä tietoja käytetä muuhun kuin tutkittavan kanssa sovittuun tarkoitukseen. Tutkimukseen osallistujien henkilöllisyyttä ei paljasteta, ja tutkimusmateriaali on koko ajan tutkijan hallussa. Lepolan koulun rehtori pyysi tutkimukseen osallistuvilta opetushenkilöiltä vapaaehtoisen suostumuksen tutkimukseen. Tutkijana varmistin kyselytutkimuksen aloitustekstissä, että antaessaan suostumuksensa osallistuja tietää ja ymmärtää, mistä tutkimuksessa on kysymys ja miksi tutkimus tehdään, koska tutkijan on selvitettävä

tutkittaville tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit (Eskola & Suoranta 2003, 52 – 59).

Koulun rehtori ilmoitti Wilma-viestillä tutkimuksesta oppilaiden huoltajille. Huoltajilla oli mahdollisuus kieltäytyä lapsensa osallistumisesta tutkimukseen (Eskola & Suoranta 2003, 52). Tutkijana varmistin oppilaiden kyselytutkimuksen saatekirjeessä, että osallistujat tietäisivät ja ymmärtäisivät, mistä tutkimuksessa oli kysymys ja miksi tutkimus tehdään, koska alaikäisten vanhemmilta pitää pyytää suostumus.

Tutkimuksen tekijänä sovelsin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, ja parhaani mukaan toteutin tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksen tuloksia julkaistessani. Tutkijana olen vastuussa tuloksista ja niiden seurauksista sekä tutkimukseen osallistuville että muille kanssaihmisille. (Eskolan ja Suorannan 2003.)

6. TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa pureudun tutkimukseni tuloksiin. Tutkimustulokset on ryhmitelty tutkimuskysymysten pääkohtien mukaan. Ensimmäisessä alaluvussa (6.1) esitän Lepolan koulun opetushenkilöiden taustatiedot. Toisessa alaluvussa (6.2) käsittelen Lepolan koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä. Kolmannessa alaluvussa (6.3.) keskityn toiminnallisen opettajuuden haasteisiin. Neljännessä alaluvussa (6.4) on kirjattuna ne tutkimustulokset, jotka liittyvät oppilaiden mielestä toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteuttamiseen ja esitän tutkimustuloksia, jotka liittyvät oppilaiden viihtymiseen toiminnallisilla oppitunneilla. Viidennen alaluvun (6.5) tutkimustulokset koostuvat oppilasryhmien vastauksista, joita koulun oppilaat ovat saaneet kirjanneet toimiessaan Lepolan toiminnallisen opetuskulttuurin suunnittelijoina.

6.1 Opetushenkilöstön taustatiedot

Opetushenkilöstökyselyn taustatietokysymyksissä selvitin vastaajan iän, nykyisen työtehtävän kestoajan, opetushenkilön opetusluokkatason ja vastaajan toimenkuvan koulussa. Vastaajista 8 oli luokanopettajia. Koulussa on sekä erityisopettajia että koulukäynninavustajia, mutta he eivät vastanneet kyselyyn. Vastaajien sukupuolijakauma on aiemmin esitetty sivulla 21 taulukossa 1. Opetushenkilöstön ikä vaihteli 26 ikävuodesta yli 60 vuoteen (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Opetushenkilöstön ikäjakauma

Ikä	n	%
26 – 30 vuotta	2	22,2
31 – 35 vuotta	1	11,1
36 – 40 vuotta	2	22,2
41 – 45 vuotta	2	22,2
46 – 50 vuotta	0	0,0
51 – 55 vuotta	1	11,1
56 – 60 vuotta	1	11,1
yli 60 vuotta	0	0,0
Yhteensä	9	99,9

Opetushenkilöstön työsuhteen kesto heidän nykyisessä työtehtävässään on määritelty viiden vuoden porrastuksella. Vastaajista lähes puolet, eli 4 opetushenkilöä mainitsi nykytyösuhteensa keston olevan 0 – 5 vuotta. Loput opetushenkilöstöstä oli työskennellyt koulussa pidempään. (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Opetushenkilöstön työsuhteiden kestoajat

Työvuodet	n	%
0 – 5 vuotta	4	44,5
6 – 10 vuotta	1	11,1
11 – 15 vuotta	2	22,2
16 – 20 vuotta	1	11,1
yli 21 vuotta	1	11,1
Yhteensä	9	100,0

Opetushenkilöstön opettamat luokat, ja millä luokkatasolla he enimmäkseen tällä hetkellä opettavat / jolla tällä hetkellä työskentelevät (taulukko 7). Luokkia 1 – 2 opetti 44 prosenttia vastanneista. Vastaajista 28 prosenttia opetti 3 – 4 ja 5 – 6 luokkalaisia. Vastaaja pystyi vastaamaan useampaan vaihtoehtoon.

TAULUKKO 7. Opetushenkilöstön opettamat luokat

Opetettavat luokat	n	%
1 – 2 luokat	4	44,0
3 – 4 luokat	3	28,0
5 – 6 luokat	3	28,0
Yhteensä	10	100,0

Lepolan koulun opetusryhmät muodostuvat 16 – 20 ja yli 20 oppilaan ryhmistä (taulukko 8). Yli 20 oppilaan opetusryhmiä on 7 kappaletta, ja ne koostuvat kahdesta eri ikäryhmästä, esimerkiksi; 3. – 4.-luokat ovat yhdessä opetusryhmässä.

TAULUKKO 8. Opetusryhmäni koko, jota enimmäkseen tällä hetkellä opetan / jolla tällä hetkellä työskentelen

Oppilasryhmien koot	n	%
Alle 10 oppilasta	0	0,0
10 – 15 oppilasta	0	0,0
16 – 20 oppilasta	2	22,2
yli 20 oppilasta	7	77,8
Yhteensä	9	100,0

6.2 Lepolan koulun toiminnallisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen

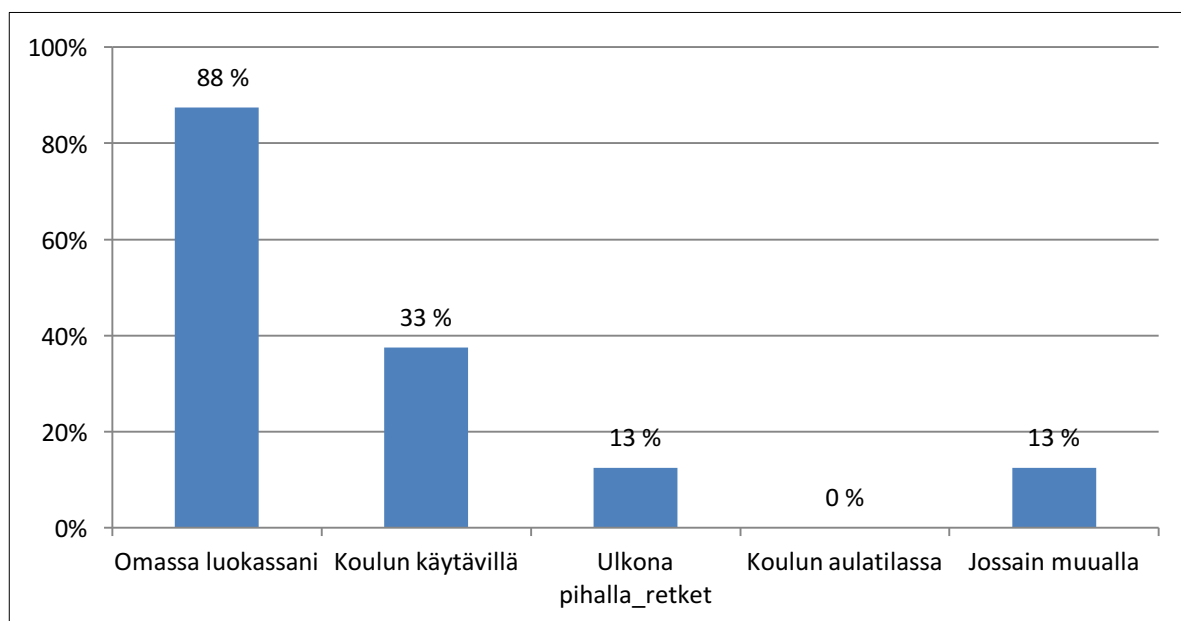
Toiminnallisten opetusmenetelmien hyödyntäminen eri oppiaineissa oli Lepolan koulun opetushenkilöstön keskuudessa suosittua. Opetushenkilöstön vastauksista huomasin, että lähes kaikki opettajat opettavat oppiaineissaan toiminnallisesti. Verratessani tilastollisesti opetushenkilöstön ikäryhmiä toiminnallisen opettamisen toteuttamiseen, en havainnut ikäryhmien välisiä eroja, ja näin tulos ei ollut tilastollisesti merkitsevä ($p < 0,005$). Vastauksista huomaan, että kaikki opettajat hyödyntävät useimpien tai kaikkien oppiaineiden tunneilla toiminnallisia opetusmenetelmiä (taulukko 9).

TAULUKKO 9. Opetushenkilöstö hyödyntää opetuksessaan toiminnallisia opetusmenetelmiä

Hyödynnän toiminnallisia opetusmenetelmiä	n	%
En koskaan tai tuskin koskaan	0	0,0
Jollain tunneilla	0	0,0
Useimmilla tunneilla	8	88,9
Kaikilla tunneilla	1	11,1
Yhteensä	9	100,0

Erikseen kysyin, missä koulun eri tiloissa opetushenkilöstö opettaa toiminnallisesti. Vastauksista voi havaita, että suosituin paikka on opettajan oma luokka (88 %). Osa opetushenkilöistä (13 %) vastaa ”jossain muualla”, tarkoittaen esimerkiksi kirjastoa Koulun aulatilaa ei ole käytetty toiminnalliseen opetukseen (taulukko 10).

TAULUKKO 10. Toiminnallisten opetusmenetelmien hyödyntäminen eri opetustiloissa



Koulun toiminnallisten tilojen käyttöön, toimivuuteen, kehittämiseen ja mahdollisista koulutustarpeista tilojen käyttämiseen, opetushenkilöstö vastasi avoimilla vastauksilla. Vastauksista ilmenivät koulun tilojen käytön haasteet ja kehityskohteet. Alla on listattuna opetushenkilöiden vastauksia:

Opetustilojen käytöstä opetushenkilöstö vastasi muun muassa seuraavasti:

”Uudet tilat ovat viihtyisät ja oppilaille mieluisat. Oppilaat hakeutuvat mielellään työskentelemään niihin. Tilat tarjoavat erilaisia työskentelyasentoja sekä mahdollisuuden niiden vaihtamiseen.”

”Koulussa toimijoiden pitäisi sisäistää ja sitoutua yhteiseen toimintakulttuuriin, jossa

- 1) otetaan huomioon eriaikaisuus päivän aikatauluissa suhteessa omaan liikkumiseen ja äänenkäyttöön.*

- 2) jokainen sitoutuu yhteisten tilojen käyttöön ja siisteyteen: minun jälkeeni tila on mukavassa järjestyksessä. Toisaalta jokaisen tulisi olla valmis oma-aloitteisesti pitämään huolta kalusteista ja järjestyksestä myös toisten jäljiltä.”*

Opetushenkilöstö kokee, että tilojen käyttäminen oppituntien aikana on välillä haasteellista. Tilojen käyttöä hankaloittavat puutteellinen tilojenvarausjärjestelmä ja

ulkotilojen rajalliset mahdollisuudet opetukseen. Alla kirjattuna esimerkkejä opettajien vastauksista.

”Hankalaa on se, ettei ikinä voi tietää onko aulatiloissa tiloissa jo joku muu ryhmä. Oppilaille on aina sanottava: Jos tila on varattu, tulkaa takaisin luokkaan.”

”Koulun pihan toimivuuteen kannattaisi kiinnittää huomiota. Pihalla on paljon sellaista tilaa, joka järkevästi käytettynä tukisi erilaisia oppimistilanteita.”

Tilojen kehityskohteista ja opetushenkilöstön toiminnallisen opetuksen koulutuksesta opettajat vastasivat muun muassa seuraavasti:

”Liikkumiseen aktivoivia teippauksia seiniin, lattiaan, portaisiin jne.”

”Tilojen varauskalenteri auttaisi paljon, ettei tarvitse käydä ensin katsomassa onko tila varattuna.”

”Välineet eivät tee autuaaksi. Välineiden puuttuminen ei estä toiminnallisuutta. Ajantasainen välineistö voi motivoida, mutta mielestäni kekseliäisyys ja oma ajattelu ovat toiminnallisuuden ydintä. Liikkuva koulu -seminaarissa esitelty Ulkona oppimisen paja oli hyvä esimerkki toimintatavasta, joka ei perustu hienolle välineistölle vaan sisäistetylle periaatteelle (ulkona voi oppia) ja suurelle halulle saada aikaan periaatteen mukaista toimintaa.”

”Lisää koulutuksia ja tietoa opettajille oppimistilanteiden toiminnallistamiseen. Ja toki koulutuksen jälkeinen keskustelu ja tiedon jakaminen toisille kollegoille.”

”Liikkuva koulu koulutukset ovat olleet hyviä koulutuksia, niitä lisää.”

”Olisi kiva, jos saisimme omaan koulumme tarpeisiin järjestetyn koulutuksen, niin kouluttaja näkisi millaisia opetustiloja meillä on.”

”Kaikki koulutus otetaan vastaan!”

6.3 Toiminnallisen opettajuuden haasteet

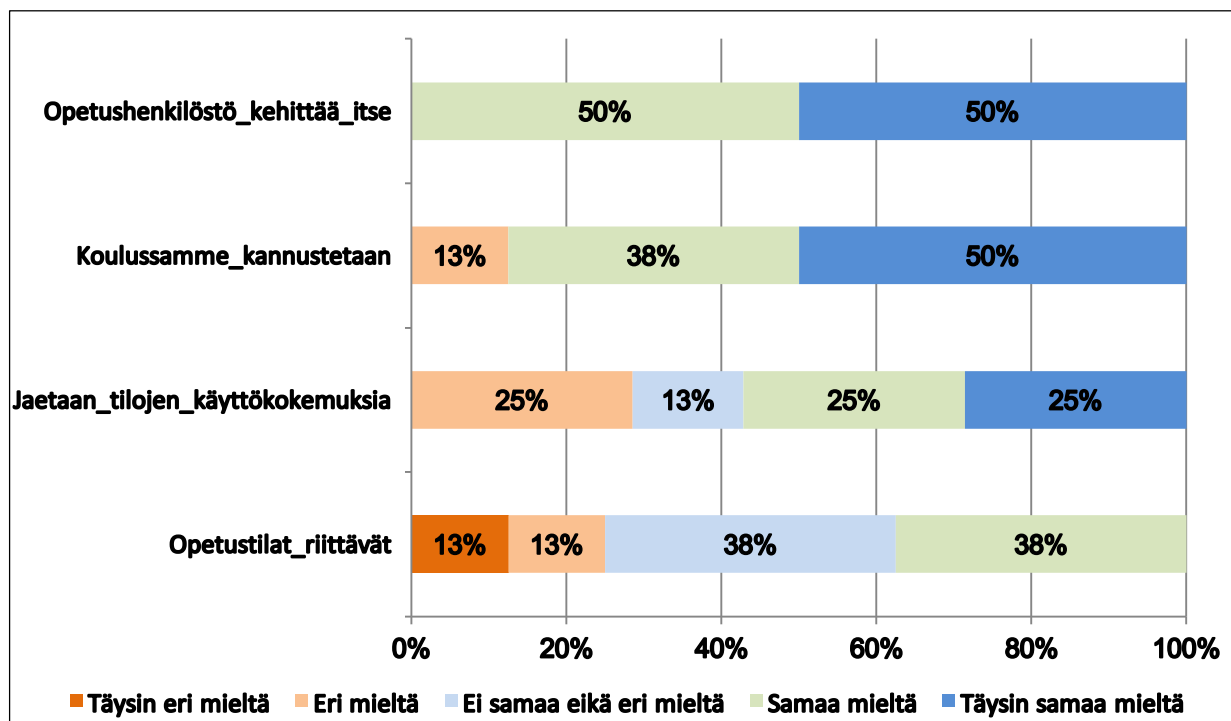
Tutkimustulokset osoittavat, että Lepolan koulussa opetetaan toiminnallisesti, mutta lisäkoulutustakin tarvitaan. Opetushenkilöstö kokee toiminnallisen opettamisen mieluisana ja osa oppilasryhmistä on jo mukana suunnittelemassa opetuksen sisältöjä.

Toiminnallista opettajuutta, selvitin seuraavilla väittämillä:

- Koulun opetustilat ovat nykyisellään riittävät toiminnalliseen opettamiseen
- Koulussamme kannustetaan toiminnalliseen opettamiseen
- Koulumme opetushenkilöstö kehittää itse nykyisiin opetustiloihin soveltuvia toiminnallisia opetusmenetelmiä
- Koulun opetushenkilöstön + koulun tiloissa toimivan esikoulun henkilöstön kesken jaetaan toiminnallisten tilojen käyttökokemuksia.

Suurimman osan toiminnallisesta opettajuudesta eli opetustyön kehittämisestä, sisällön suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa opettaja itse. Koulun toimintakulttuuri tukee toiminnallista opettamista, mutta tilojen käyttökokemusten jaossa ja opetustilojen riittävydessä muodostuu vastaajien kesken eroja (taulukko 11).

TAULUKKO 11. Toiminnallisen opettajuuden kehittäminen Lepolan koulussa



Kysyin opetushenkilöstöltä, miten he osallistavat oppilaitaan toiminnallisen oppimisen suunnittelussa. Vastauksista voin havaita, että opettajat osallistavat oppilaitaan oppituntien suunnittelussa eniten kategoriassa ”silloin tällöin” (taulukko 12).

TAULUKKO 12. Oppilaiden osallistaminen toiminnallisten oppituntien suunnitteluun

Oppilaiden osuus oppituntien suunnittelussa	n	%
Eivät suunnittele oppituntien sisältöjä	0	0,0
Harvoin, alle kerran viikossa	1	11,1
Silloin tällöin, 1 – 2 kertaa viikossa	6	66,7
Viikoittain	2	22,2
Lähes joka oppitunti	0	0,0
Yhteensä	9	100,0

Opetushenkilöstö muokkaa itsenäisesti oman opetustilansa. Tutkimustulokset osoittavat, että lähes kaikki kyselyyn vastanneet olivat muuttaneet opetustilojaan toiminnallisemmiksi. Alla on kirjattuna opetushenkilöstön tekemiä muutoksia opetustiloihin.

”Kaksi opetusryhmää yhdistettiin, ja oppilaiden pulpetit vietiin toiseen luokkaan, ja toiseen luokkaan sijoitettiin pöytiä ryhmätyöskentelyä varten”.

”Lattialla lukusuora, luokassa tasapainolauta, erilaisia toiminnallisia tehtäviä tilanteen mukaan (juoksusanelu, ilmapallohyppy, tempupatja, tauotus). Lisäksi oppilaiden käytössä on runsaasti luokat yhdistävää käytävätilaa sekä varasto, jossa oppilaat työskentelevät mielellään.”

Opetushenkilöstö toteaa, että koulussa opettajan mahdollisuuksia opettaa toiminnallisesti lisäävät ja puolestaan heikentävät seuraavat seikat:

Toiminnallisuutta lisääviä tekijöitä ovat:

- + *Tietoisuus asiasta. Mukavat ja muunneltavat tilat.*
- + *Vinkkien jakaminen ja kiinnostus opetuksen toiminnallistamiseen, tilojen monipuolinen käyttö ja muokausmahdollisuudet.*
- + *Koulussa on paljon vapautta opettajalla itse suunnitella opetustaan. Koulussa on sellainen henki, että kokeiluihin suhtaudutaan myönteisesti. Koulun henkilökunta on kunnianhimoista ja työlleen omistautunutta. Ryhmä vie mukanaan ja kannustaa kokeilemaan.*

Toiminnallisuutta heikentävät tekijöitä ovat:

- *Kiire, rajalliset resurssit, epävarmuus oman työn kehittämisen mahdollisuuksista.*
- *Resurssien niukkuus, liian vähän rahaa.*
- *Lukujärjestystä lukkiuttavat mm. liikunta, käsityöt, kielet ja uskonnon tunnit. Se vaikuttaa mm. siten, ettei laajempia projektikokonaisuuksia voi vetää putkeen, vaan kokonaisuuksien sisään tulee sirpaleina ko. tunteja.*
- *Mahdollisuuksia toiminnallisuuteen ei sinänsä heikennä mikään, vaan enemmän on kyse omasta tahtotilasta. Toiminnallisuutta voi lisätä pienilläkin muutoksilla perinteiseen työskentelyyn.*

Opetushenkilöstö sai vastata useampaan vaihtoehtoon kysyttäessä, millaista lisäkoulutusta he tarvitsisivat ja milloin, ja missä mahdollinen koulutus tulisi järjestää. Suosituin koulutusmuoto oli VESO –päivänä pidettävä pajakoulutus. Vastauksista (taulukko 13.) voin huomata opettajien koulutustarpeen.

TAULUKKO 13. Lepolan opetushenkilöstön koulutustarve toiminnalliseen opetukseen kehittämiseen

Toiminnallisen opetuksen lisäkoulutustarve	n
En tarvitse lisäkoulutusta	0
YT-ajalla pienryhmäkoulutusta (1 h)	5
VESO-päivänä, pajakoulutusta (3 – 6h)	8
Koulun ulkopuolinen koulutus (3 h)	6
Omassa luokassa/opetustilassa (1 – 3h)	6
Vastauksia yhteensä	28

6.4 Toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteuttaminen oppilaiden mielestä

Oppilaat saivat valita annetuista oppiaineista ne aineet, joiden oppitunneilla opiskelu on oppilaan mielestä mukavaa tai kivaa (taulukko 14). He saivat valita neljä itselleen mieluisinta oppiainetta. Oppilaskyselyssä en käyttänyt tietoisesti toiminnallinen oppiminen -sanaa, sen tulkintavaikeuden vuoksi. Vastaustilanteessa luokanopettajat ohjasivat oppilaitaan

perustelemaan valintojaan esimerkiksi siten, miten oppilaiden valitsemien oppiaineiden oppitunnit poikkesivat muista oppiaineista. Lisätehtävänä oppilaiden oli tarkennettava kirjallisesti vastauksiaan, miksi he valitsivat juuri ne neljä oppiainetta.

TAULUKKO 14. Oppilaiden valinnat ”millä oppitunnilla opiskelu on mukavinta”

Oppiaine	n	%
Äidinkieli	18	20,2
Uskonto	21	23,6
Historia	53	59,6
Ympäristö - ja luonnontiede	30	33,7
Englanti	43	48,3
Ruotsi	15	16,9
Musiikki	36	40,5
Kuvaamataito	69	77,5
Yhteensä	285	

Eniten valintoja kohdistui kuvataiteeseen (n=69) ja historiaan (n=53). Ruotsin kielen ja äidinkielen tunnit taas eivät olleet oppilaille kovin mieluisia. Alla on kirjattuna esimerkkejä oppilaiden kirjoittamista perusteluista valitsemiinsa oppiaineisiin.

”Minusta ne ovat mielenkiintoisempia. Näillä tunneilla opiskellaan mielestäni hauskasti.” (4.-luokan poika).

”On vähä vapaampaa ja saa istua kaverin vieressä.” (5.-luokan tyttö).

”Näillä kyseisillä tunneilla jaksan keskittyä paremmin kuin muilla tunneilla. Myös nämä kyseiset tunnit ovat kiinnostavia ja hauskoja. Jos kyseisiä tunteja olisi enemmän jaksaisin helpommin keskittyä myös muilla tunneilla.” (6.-luokan tyttö).

”Nämä oppitunnit ovat kiinnostavia ja hauskoja. Muilla tunneilla ei jaksa olla. Tykkään myös todella paljon liikunnasta.” (5.-luokan poika).

”Ne on sellaisia oppitunteja joissa jaksaa keskittyä ja on kivoja. Historia tunnilla opitaan paljo erilaisia vanhain aikaisia asioita ja hyvin kiintoisia asioita. Kuvataide on hauskaa varsinkin siksi että saa aina olla kavereiden kanssa ja keksiä hauskoja ideoita töihin.” (5.luokan tyttö).

”Ne ovat niitä oppi tunteja jossa jaksan keskittyä ja ne ovat super kivoja!” (4. luokan tyttö).

”No ne muut oppitunnit on vähän pitkästyttäviä.” (6. luokan poika).

Taulukossa 15. on yhdistetty opetushenkilöstön ilmoittama toiminnallisen opetus ja oppilaiden ilmoittama oppimisen mieluisuus. Historian ja englannin kielen tunnit ovat oppilaiden mielestä mieluisimpia oppitunteja. Oppilaat kokivat, että ruotsin kielen ja äidinkielen tunnit taas ovat niitä ikävimpiä oppitunteja. Verrattaessa tilastollisesti opettajien ja oppilaiden vastauksia, voidaan todeta, että esimerkiksi äidinkielen ja uskonnon toiminnallisessa opetuksessa ei ollut merkitsevää eroa oppilaiden viihtyvyydessä tai oppituntien mielekkyydessä ($p < 0,05$). Äidinkieli $p=0,000$ ja uskonto $p=0,001$.

TAULUKKO 15. Opetushenkilöstön toiminnallinen opettaminen ja oppilaiden kokema oppimisen mieluisuus

Oppiaine	n	Opettaja %	N	Oppilas %
Äidinkieli	7	87,5	19	21,1
Uskonto	7	87,5	21	23,3
Historia	3	75,0	53	58,9
Ympäristö- ja luonnontiede	2	25,0	30	33,3
Englanti	3	75,0	47	48,9
Ruotsi	2	50,0	15	16,7
Musiikki	1	16,7	36	40,0
Kuvataide	3	60,0	36	40,0

6.5 Oppilasryhmät Lepolan aktiivisten oppituntien suunnittelijoina

Tässä tutkimuksessa toteutin oppilasryhmäkyselyn, jonka tavoitteena oli selvittää oppilaiden ideoimana, mitä koulun tiloja voisi muokata uusiksi opetustiloiksi. Oppilasryhmien haluttiin ilmaisevan mielipiteensä myös siitä, miten he kokevat oppituntien aikaisen liikkumisen. Tarvitaanko oppilaiden mielestä oppituntien aikaista liikkumista?

Ensimmäisessä ryhmätehtävässä oppilasryhmää pyydettiin ideoimaan, mihin nykyisiin koulun sisätiloihin voisi rakentaa uuden aulatilaa tyyppisen opetustilan. Tavoitteena oli saada oppilasryhmien näkökulmia toiminnallisten opetuspaikkojen kehittämiseen. Alla on kirjattuna esimerkkejä ryhmien mielipiteistä.

”Aulatilaan voisi lisätä säkkituoleja koska niissä on kiva lukea. Voisi lisätä myös valkokankaan niin siinä voisi pitää tunnin.” (6.-luokan oppilasryhmä).

”Kolmosnelosten käytävälle alakertaan voisi laittaa kaksi sohvaa ja kaksi liikuteltavaa pöytää. Istuintyynyjä voisi olla luokissa. Tai rakennettavia pehmeitä palasia. Uuden puolen käytävälle lisää pöytiä ja selkänojia sohviin.” (5.-luokan oppilasryhmä).

”Nelosloukan käytävään tulla sohvia, lisää uppiksia ja iso pehmeä matto. Käytävän portaisiin myös matto, koska tasanne on kylmä. Yläkerran käytävään sohvaryhmä, pöytiä ja iso matto. Uppisaulaan iso matto. Aulaan vielä lisää sohvan osia.” (4.-luokan oppilasryhmä).

”Pikkukeittiöön, rauhallisen tilan kalusteita.” (5.-luokan oppilasryhmä).

”Ei ole tilaa!” (6.-luokan oppilasryhmä).

Toisessa ryhmätehtävässä oppilasryhmiä pyydettiin vastaamaan, miten ryhmä kokee oppituntien aikaisen liikkumisen. Pitääkö opetustilassa tapahtuvan opetuksen sisältää liikuntaa? Mikäli oppilasryhmän mielestä liikuntaa pitäisi olla oppitunneilla, niin minkälaista liikuntaa sen pitäisi olla? Mikäli oppilasryhmän mielestä liikuntaa ei kannata ottaa osaksi oppitunteja, heitä pyydettiin perustelemaan, miksi ei. Oppilaat vastasivat rohkeasti ja ennakkoluulottomasti, he uskalsivat jopa kyseenalaistaa nykykäytänteet aktiivisista oppitunneista. Oppituntien aikaisen liikkumisen puolesta oppilasryhmät kommentoivat esimerkiksi seuraavasti:

”Liikkuminen sopii todella hyvin, kun puolivälin tunnilla selässä tuntuu, on hyvä liikkua. Vaikka voi tehdä niin, että kysymykset ovat seinällä ja ne täytyy käydä lukemassa ja sitten vastata. Liikkumisen tulee olla hauskaa. Siirtyminen toiseen tilaan on myös liikkumista.” (4.-luokan oppilasryhmä).

”Kyllä koska se on terveellistä liikkua.” (4.-luokan oppilasryhmä).

”Kyllä koska lapsi tarvitsee liikuntaa. Ja päivän aikana pitää liikkua.” (5.-luokan oppilasryhmä).

”Kyllä. Liikkuminen on hyväksi eikä tarvitse aina vain istua.” (5.-luokan oppilasryhmä).

”Kyllä koska liikkuminen on terveellistä ja kivaa. Olisi kiva, jos voisi mennä käytävälle ja liikkua sitten, jos on vaikeuksia keskittyä.” (6.-luokan oppilasryhmä).

Osa oppilasryhmistä koki, että oppitunteihin ei tarvitse sisällyttää liikuntaa. Alla on kirjattuna esimerkkivastauksia siitä, miksei liikkuminen sovi joidenkin oppilasryhmien mielestä oppitunneille.

”Ei koska on jo välitunnit ja liikuntatunnit.” (6.-luokan oppilasryhmä).

”Ei kivaa. Ei koska ei pysty keskittyä ja tulee paineita.” (5.-luokan oppilasryhmä).

”Ei, koska oppilaat olisivat levottomia.” (6.-luokan oppilasryhmä).

”Ei tarvitse eikä sovi opetuksen tueksi, koska se veisi aikaa turhaan.” (6.-luokan oppilasryhmä).

7. POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Lepolan alakoulun opettajiin ja koulun 4. – 6.-luokkalaisiin kohdennettu tapaustutkimus oli erilainen ja mielenkiintoinen tapa selvittää koulun opetustilojen käyttöä ja sen opetuskäytänteitä. Tutkimuksessani tavoittelin tietoa seuraaviin tutkimuspäakohtiin: 1) Lepolan koulun toiminnalliset oppimisympäristöt, 2) Toiminnallisen opettajuuden haasteet, 3) Toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteuttaminen oppilaiden mielestä, 4) Oppilasryhmät aktiivisten oppituntien suunnittelijoina. Tutkimukseni päätulokset ovat seuraavat:

Lepolan koulun nykyiset opetustilat mahdollistavat toiminnallisen opetuksen. Koulun opetushenkilöstö käyttää ja hyödyntää nykyisiä opetustiloja opetuksessaan monipuolisesti hyväkseen ja toiminnallinen opettaminen eri oppiaineissa kohdentuu kaikkiin Lepolan koulussa opetettaviin oppiaineisiin. Suurin osa koulussa tapahtuvassa toiminnallisessa opetuksessa tapahtuu omassa luokkatilassa. Liikkuva koulu –hankevaroin rakennettujen oppimistilojen hyödyntäminen opetuskäyttöön tarvitsee kuitenkin vielä lisää aikaa saavuttaakseen kaikki opetusryhmät. Tilojen varauskäytänteet ovat rakenteilla ja tilojen jakaminen opettajien kesken paranee koko ajan. Toiminnallinen opettajuus lisääntyy oppiaineissa, se vaatii kuitenkin vielä opetushenkilöstön koulutusta ja aikaa. Opetushenkilöstö kokee toiminnalliset opetustilat tärkeinä, ja muistuttavat, että opetustilat eivät itsestään käynnistä toiminnallista opetusta, vaan vaativat aina opettajan innostuksen asiaan. Oppilaat kokevat toiminnalliset oppitunnit viihtyisiksi ja mieluiseksi, koska niillä oppitunneilla saa joskus hieman jaloitella, eikä aina tarvitse istua paikoillaan, voi istua jopa kaverin vieressä tai oppitunnin aikana käväistä oppimismatkalla, vaikka koulun lähimetsässä. Heidän mielestä toiminnallisuus lisää opiskelumukavuutta. Oppilaiden mielestä historian ja englannin oppitunnit ovat mielekkäitä, ja oppiminen niillä oppitunneilla on mukavinta. Oppilasryhmäkyselyn tulosten perusteella kouluun voisi muodostaa paljon lisää uusia oppimistiloja, ja niiden myötä paransi myös oppitunneilla viihtyminen. Heidän mielestä koulun käytävät ja jopa pikku-keittiö sopisivat uusiksi opetustiloiksi. Oppilasryhmien mielestä toiminnalliset oppitunnit ovat mukavia, kun ne sisältävät liikuntaa, kuitenkin osa oppilasryhmistä muistuttaa liikunnan lisäävän meteliä luokkahuoneessa.

Käsittelen tässä pohdinnassani tutkimustuloksia tutkimuspääkohtien mukaisessa järjestyksessä. Ensimmäinen tutkimuspääkohtani käsitteli Lepolan koulun toiminnallisen oppimisympäristön suunnittelun perusteita. Tutkimuskysymykseni oli, miten koulun opetustilat mahdollistavat toiminnallisen opetuksen? Tavoitteena oli saada vastauksia sekä eri opetustilojen käytöstä että niissä tapahtuvasta opetuksesta.

Suosituin paikka toiminnalliseen opettamiseen oli opettajan oma luokka. Lähes kaikki vastaajista nimesi toiminnalliseksi opetustilaksi oman luokan, ja osa opetushenkilöistä vastasi ”jossain muualla”, tarkoittaen esimerkiksi kirjastoa tai koulun muita tiloja. Tutkimuslöydökseni tukee Kumpulaisen ym. (2010) ja Mannisen ja Pesosen (1997) tutkimustuloksia siinä, että oppiminen ei rajaudu vain yhteen oppimisympäristöön, vaan sitä tapahtuu kaikkialla ja erityisesti ympäristöjen välillä, kuten koulun käytävillä. Tutkimukseni tulokset tukevat myös Airan ym. (2016) tutkimustuloksia, joiden mukaan koulun lähiympäristöä hyödynnetään sekä liikkumisessa että opetuksen tukena.

Opettajat ovat muokanneet omia luokkiensa, jotta toiminnallinen opettaminen olisi mahdollista. Tutkimuslöydös tukee aikaisempaa tutkimuslöydöstä, jossa todetaan, että koulujen tiloja on muokattu toiminnallisuutta tukeviksi (Kämppe ym. 2017). Hyvinä esimerkkeinä olivat luokissa tehdyt pulpetti- ja tilajärjestelyt. Eräs opettaja koki kuitenkin rajoituksia Lepolan koulun opetustiloissa:

”Oppimisympäristöt ovat Lepolan koulussa koulun arkkitehtuurin vuoksi suljettuja, Ahtaat käytävät ja ahtaat aulat rajoittavat. Seiniä ei voi siirtää, joten ainut mahdollisuus on yrittää luoda luokahuoneisiin ja kahteen aulaan mielekkäitä oppimisympäristöjä. Pulpetteja tarvitaan, mutta tarvitaan myös muuta.”

Opetushenkilöstö hyödynsi opetuksessaan myös koulun ulkotiloja, koulun kenttää, paikallista metsää ja paikallisia kohteita. Tutkimuslöydökseni tukee Mannisen (2007) tutkimustulosta, jonka mukaan oikea maailma, kuten metsät, kentät ja pihat tarjoavat loputtomia oppimisen mahdollisuuksia. Tutkimuksessani kuitenkin havaitsin, että Liikkuva koulun oppimisympäristöjen kehittämisrahan avulla tuettu ja opettajien yhteistyöllä muokattu oppimistila koulun aula ei ole vielä kaikkien opettajien käytössä. Tähän oli syynä

esimerkiksi opetustilan varaamisjärjestelmän puute. Eräs opettaja pohti toiminnallisten opetustilojen ja –välineiden tarpeellisuutta opetustyössään:

”Välineet eivät tee autuaaksi. Välineiden puuttuminen ei estä toiminnallisuutta. Ajantasainen välineistö voi motivoida, mutta mielestäni kekseliäisyys ja oma ajattelu ovat toiminnallisuuden ydintä. Liikkuva koulu -seminaarissa esitelty Ulkona oppimisen paja oli hyvä esimerkki toimintatavasta, joka ei perustu hienolle välineistölle vaan sisäistetylle periaatteelle (ulkona voi oppia) ja suurelle halulle saada aikaan periaatteen mukaista toimintaa.”

Tutkimukseni yhtenä oletuksena oli, että Lepolan opetushenkilöstö hyödyntää eri oppiaineiden opetuksessa uusia toiminnallisia tiloja. Oletukseni ei kuitenkaan täysin toteutunut. Osa opetushenkilöstöstä ei käyttänyt lainkaan uusia opetustiloja hyväkseen toiminnallisessa opetuksessa, vaan enimmäkseen omaa luokkaansa. Uusia opetustiloja käytettiin kuitenkin hyväksi muun muassa eriyttävässä opetuksessa ja ryhmätöissä. Tutkiessani tutkimustuloksia havaitsin myös, että koulun yhteisen toiminnallisen opetuskulttuurin vähäisyys tai sen puute vähentävät toiminnallista opettamista. Puolet opetushenkilöstöstä kehittää aktiivisesti itse opetustilojaan, mutta käyttökokemuksia koulun tilojen käytöstä ei opettajien kesken juurikaan jaeta. Koulun tilojen riittämättömyys lienee ikuisuusongelma vanhoissa kouluissa. Luokahuoneisiin mukautetut toiminnalliset opetustilat ovat erilaisia ja hyvin paljon opettajansa itse suunnitteleimia, ja näissä tiloissa opetushenkilöstö haluaa toiminnallisia oppitunteja enimmäkseen pitää. Koulun oma ja kaikkien opettajien hyväksymä, yhteinen toimintamalli hyödyntäisi koulun tilojen käyttöä mahdollisesti tehokkaammin. Tämä tutkimuslöydös saattaa tuoda lisäarvoa kehitettäessä Lepolan koulun opetuskulttuuria. Aikaisempien tutkimustulosten ja Liikkuva koulu -hankkeen sisällön perusteella oletukseni oli, että samalla kun opettajat lisäävät toiminnallista opettamista, he vähentävät oppilaiden oppituntien aikaista istumista. Tämä oletamus toteutui täysin. Lepolan koulun oppilaat nauttivat oppitunneista, joissa saa liikkua vapaammin ja olla rennommin, samalla he istuvat myös vähemmän.

Toinen tutkimuspääkohtani käsitteli toiminnallisen opettajuuden haasteita. Tutkimuskysymyksen avulla selvitin, miten opettajat kehittävät koulun toimintakulttuuria

toiminnallisemmaksi. Tavoitteena oli saada tietoa opetustyön kehittämistarpeista, koulun opetustilojen riittävydestä ja toiminnallisen opettamisen mahdollisuuksista.

Tutkimustulokset osoittavat, että opettajat opettavat toiminnallisesti, mutta kehittääkseen omaa osaamistaan, he tarvitsevat lisäkoulutusta. Lisäkoulutus koetaan erityisen hyödyllisenä silloin, kun se tapahtuu omassa opetustilassa ja vielä VESO-koulutusten yhteydessä. Opetushenkilöstö kokee toiminnallisen opettamisen mieluisana, ja osa oppilasryhmistä on ollut jo mukana suunnittelemassa opetuksen sisältöjä. Tuloksista kuitenkin huomaan, että kiire, rajalliset resurssit ja lukujärjestystä lukitsevat oppiaineet heikentävät opettajien motivaatiota toiminnallisen opetuksen järjestämiseen. Opettajalla on suuri vastuu oman opetustyönsä kehittämisestä, sisällön suunnittelusta ja tietenkin itse opetuksesta. Koulussa opettamisen toimintakulttuuri tukee toiminnallista opettamista, mutta hyödyntääkseen tehokkaammin eri opetustiloja, niiden käyttöä pitäisi organisoida paremmin. Toiminnallisten opetustilojen varauslistan sijoittaminen esimerkiksi opettajahuoneen seinälle olisi mielestäni alkuun riittävä toimintamalli. Toinen tutkimuskysymykseni ei anna suoraa vastausta ensimmäiseen olettamukseeni, jossa Lepolan opettajat hyödyntävät eri oppiaineiden opetuksessaan uusia toiminnallisia tiloja, ja samalla lisäävät toiminnallista opettamista. Toiminnallisuutta pystyttiin lisäämään, mutta ei uusissa opetustiloissa.

Kolmas tutkimuspääkohtani käsitteli toiminnallisen opetuksen ja -oppimisen toteutumista. Tutkimuskysymysten avulla selvitin, missä oppiaineissa opiskelu oli oppilaiden mielestä mukavinta, ja miten nämä oppitunnit erosivat muista oppitunneista? Lisäksi selvitin, lisääntyikö oppilaiden viihtyvyys oppitunneilla, kun opettajat opettivat toiminnallisesti? Tutkimukseni yhtenä olettamuksena oli, että toiminnallinen opettaminen eri oppiaineissa lisää oppilaiden mielenkiintoa opetettavaan asiaan ja oppilaiden viihtyminen oppitunneilla lisääntyy.

Halusin tutkimukseni avulla erityisesti tietoa niistä oppiaineista, joissa opetushenkilöstö opettaa toiminnallisesti, ja joiden oppitunneilla oppilaat viihtyvät parhaiten. Näitä tietoja vertasin toisiinsa, ja tutkimustulokseni osoittivat, että tilastollisesti merkitseviä eroavaisuuksia eri oppiaineiden välillä ei juurikaan ole. Tämä tutkimustulos oli yllätys, ja se poikkesi osittain tutkimukseni olettamuksesta. Esimerkiksi äidinkielen ja ruotsin kielen tunneilla oppimisen ilo

ja tunneilla viihtyminen ei lisääntynyt. Aikaisemman tutkimuslöydöksen Dryden ja Vos'n (1996) mukaan alakoulun oppilaiden mielipide koulussa oppimiseen on: *”Ellei se ole hauskaa, emme ole kiinnostuneita...”*. Oma mielipiteeni kuitenkin on, että lapsiltako sitä kysytään ja heidän mukaansa mennään? Mielestäni hauskuus ei aina riitä syventämään oppimista, välillä pitää kyllä istua ja lukea.

Yleisesti voidaan kuitenkin todeta, että oppilaiden mielestä toiminnalliset oppitunnit ovat mielekkäitä ja kivoja ja oppiminen tunneilla on mukavaa, kun saa olla yhdessä ja opiskella asioita hieman eri tavalla, oppiaineesta riippumatta. Aikaisempi tutkimustulos, esimerkiksi Kolb (1984), tukee tutkimuslöydöstäni. Kukkosen (2011) mukaan toiminnalliset menetelmät ja työtavat ovat välineitä oppimiseen. Ne ovat harjoituksia, joissa yleensä toteutuvat seuraavat periaatteet: oppimisen aktivointi, kokemuksellisuus, ryhmän hyödyntäminen, vuorovaikutteisuus sekä mielikuvituksen ja luovuuden käyttö.

Lepolan koulussa aktiivisesti toimivat Liikkuva koulu -vastuuhenkilöt jakavat tietoa ja kannustavat myös muita opettajia kokeilemaan erilaisia opetusmenetelmiä. Alla on erään opettajan mielipide siitä, miten koulun sisällä voi saada tietoa oppituntien toiminnallisuudesta:

”Liikkuva koulu -teemasta keskustellaan säännöllisesti. Vinkkejä jaetaan puolin ja toisin opettajien kesken.”

Neljännän tutkimuspääkohdan teemana oli *”Oppilasryhmät aktiivisten oppituntien suunnittelijoina”*. Tutkimuskysymysten avulla halusin kysyä oppilasryhmien mielipiteitä siitä, pitääkö opetustilassa tapahtuvan opetuksen sisältää aktiivista opetusta, jossa oppilaat pääsevät liikkumaan ja touhuamaan opetustilassa, ja mihin nykyisiin koulun sisätiloihin voisi rakentaa uuden aulatilaa tyypin opetustilan. Olettamukseni oli, että oppilaat haluavat oppia aktiivisesti liikkuen, riippumatta opetettavasta oppiaineesta.

En halunnut kohdentaa kysymyksiäni yksittäisille oppilaille, vaan oppilasryhmille, koska mielestäni ryhmäideointi on rohkeampaa ja uskaliaampaa kuin yksin tehdyn. Halusin saada selville oppilaiden mielipiteen oppituntien aikaisesta liikkumisesta: tarvitaanko sitä? Mikäli oppilaat vastasivat, *”kyllä”*, he tarvitsevat oppituntien aikaista liikuntaa, heidän oli

perusteltava vastauksessaan millaista liikuntaa sen pitäisi silloin olla. Mikäli oppilaat vastasivat, että ”ei”, he eivät tarvitse oppituntien aikaista liikuntaa, sekin oli perusteltava, miksi liikkuminen ei sovi opetuksen tueksi. Oppilasryhmien vastaukset jakautuivat luokkatasoittain. 4. – 5.-luokkalaisista muodostetut oppilasryhmät olivat kaikki toiminnallisten opetustuntien kannalla. Heidän mielestään toiminnallisilla tunneilla oli mukava opiskella, kun on rennompaa ja hauskeempaa. Tutkimuksesta käy ilmi, että 6.-luokkalaiset oppilasryhmät näkivät toiminnallisessa opetuksessa myös huonoja puolia. Eräs ryhmä esitti huolestuneisuutensa omasta oppimisestaan: ”ei voi oppia, jos luokassa on kova melu.” Oppilasryhmien vastausten perusteella voin todeta, että luokassa tapahtuva liikkuminen ei aina kohdistu oppimiseen, vaan liikunta tunnin aikana on enemmänkin jumppatauko. Tutkimuslöydökseni tukee muita tutkimuksia, joissa liikunnallinen ”välipala” oppimistehtävien välillä, lisää koulupäivän aikaista liikuntaa, mutta ei varsinaisesti hyödynnä oppimistavoitteen saavuttamista (www.liikkuvakoulu.fi). Oppilasryhmät toimivat myös Lepolan toiminnallisen opetustilojen suunnittelijoina. He ideoivat rohkeasti erilaisia opetustiloja kouluunsa. Toivottavasti parhaat ideat jonain päivänä toteutuvat ja oppilaat pääsevät nauttimaan suunnittelun ja ideoinnin hedelmistä.

Tapaustutkimuksena tehty tutkimus oli menetelmällisesti onnistunut, ja tutkimuksen toteutus onnistui hyvin. Puute, jonka havaitsin jo kyselytutkimuksen alkuvaiheessa, oli opetushenkilöstön alhainen vastausmäärä. Yritin kannustaa opetushenkilöstöä vastaamaan kyselyyn antamalla heille uusia vastaus -deadlineja, kannustin heitä vastaamaan elokuvalippupalkkion avulla ja pyysin jopa koulun rehtoria muistuttamaan opettajia vastaamaan kyselyyni. Osasy alhaiseen vastausmäärään oli muutaman opettajien työsuhteen päättymisen keväällä 2017. Jälkikäteen pohdittuna, olisin voinut saada suuremman vastausmäärän menemällä itse koulun opettajakokoukseen ja kertomalla heille kasvotusten tutkimuksestani. Pelkkä sähköpostikosiskelu ei ollut riittävä keino. Opetushenkilöstöön kohdistunut tutkimukseni on kuitenkin toistettavissa, ja tutkimukseni validius on korkea, toisaalta oppilaskyselyyn vastanneet oppilaat edustivat 4. – 6.-luokan oppilaita lähes 100 %:sti. Luokkien opettajat saivat oppilaat innostumaan vastaamiseen, joten tutkimustulokset siltä osin lisäävät tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksesta saadut tiedot ovat kaikki eettisesti hankittuja.

Tutkimuksen avulla tavoittelin tietoa myös siitä, miten saadut tutkimustulokset auttavat tulevaisuudessa Tuusulan Liikkuva koulu -hanketta kohdentamaan hankeavustuksia tehokkaammin kunnan eri koulujen toiminnallisten opettamis- ja oppimisympäristöjen kehityshankkeissa. Meidän Liikkuva koulu vastuuhenkilöiden on tarkasti jatkossa pohdittava, olisiko hyödyllisempää kohdentaa Liikkuva koulu -oppimisympäristöjen kehittämistä suoraan luokkahuoneiden kehittämisiin kuin koulun yleisiin tiloihin? Opetushenkilöstö kun pääsääntöisesti näyttää opettavan toiminnallisesti omassa luokkahuoneessaan. Samalla pitää kuitenkin huomioida koulun koko ja luokkahuoneiden määrä. Hankeavustuksen avulla ei välttämättä saada jokaiseen luokkatilaan samanlaista välineistöä.

Kehittääkseen Tuusulan kunnan koulujen toiminnallista opetusta, samalla parantaen oppilaiden viihtymistä oppitunneilla, on koulutusjärjestäjien kohdennettava varoja myös opettajien ja opetushenkilöstön koulutukseen. Ei riitä, että opetustilassa voi opettaa toiminnallisesti; on myös tiedettävä, miten eri oppiaineita voi toiminnallisesti opettaa. Tutkimustulokset osoittivat, että toiminnallisen opetuksen toimeenpano koulussa on lähes yksinomaan opettajan päätäntävällässä. Koulun toimintakulttuuri ja Liikkuva koulu -hanke tukevat opetussuunnitelman mukaista toiminnallista opetusta, mutta opetustilassa tapahtuva opetus on edelleen opettajan vastuulla.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla, miten opetushenkilöstöön kohdistettu toiminnallisen opetuksen koulutus vaikuttaisi koko koulun opetuskulttuurin kehittymiseen. Paraisiko oppimistulokset, lisääntyisikö viihtyminen oppitunneilla, ja miten opettajien oma ammattitaito kehittyisi koulutuksen ja toiminnallisen opettamisen myötä? Voisiko Liikkuva koulu -hanke mahdollistaa koulutuksen? Aihe on erittäin mielenkiintoinen, ja sitä tullaan varmasti lähitulevaisuudessa pohtimaan. Nyt on toiminnallisen opetuksen ja oppimisen aika.

*

*

*

*

*

Lepolan koulun 4.-luokan äidinkielen tunti oli juuri alkanut. Opettaja jakoi oppilaille oppitunnin aikaisia tehtäviä, ja oppilaat saivat samalla hieman suunnitella omia työskentelytapojaan. Tehtävien jaon jälkeen, osa oppilaista ehdotti: ”Mennäänkö sohva-aulaan lukemaan?”

Oppilaat eivät siinä kohtaa ymmärtäneet täysin kysymyksensä sisältöä siitä, miten toiminnallisen opetuksen ja oppimisen ytimessä he silloin olivatkaan. ”*Mennään*” edustaa liikkumista, ”*sohva-aulaan*” puolestaan toiminnallista oppimisympäristöä ja ”*lukemaan*” sitä tärkeintä eli oppimista.

LÄHTEET

- Ahola, A. 2006. Lomaketestaus EU-tilastojen tärkeäksi harmonisoinnin keinoksi. Hyvinvointikatsaus 4/2006. Tilastokeskus. http://www.stat.fi/artikkelit/2006/art_2006-12-13_001.html?s=0. Luettu 20.12.2017
- Alasuutari, M. 2005. Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa? Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino, Tampere.
- AVI, Aluevirasto, 2017. <http://www.avi.fi>. Luettu 23.12.2017.
- Aira, A., Kämppi, K. (toim.) 2017. Kohti aktiivisempia ja viihtyisämpiä koulupäiviä. Liikkuva koulu –ohjelman väliraportti 1.8.2015 – 31.12.2016. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 26. Jyväskylä: LIKES -tutkimuskeskus.
- Aira, A., Turpeinen, S., Laine, K. 2016. Liikkuva koulu -kokeilukunnat 2012–15. Vakiintuuko toimintakulttuuri? Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 307. Jyväskylä: LIKES -tutkimuskeskus.
- Barros, R., Silver, E., Stein, R. 2009. School recess and group classroom behavior. *Pediatrics* 123: 431–436.
- Brown, R. & Renshaw, P. 2006. Positioning Students as Actors and Authors: A Chronotropic Analysis of Collaborative Learning Activities. *Mind, Culture, and Activity*, 13, 247–259
- Bonk, C. & Graham, C. 2005. *Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*. San Francisco, CA.
- Burke, K., Burke-Samide, B. 2004. Required changes in the classroom environment. It's a matter of design. *Clearing House*, 77, 236–239

- Deacon, B. et. al. (ed). 1998. Aspects of Global Social Policy Analysis. Helsinki, Stakes.
- De Corte, E., Verschae, L. & Entwistle, N. & van Merriënboer, J. (toim.) 2003. Unravelling Basic Components and Dimensions of Powerful Learning Environments. Oxford: Elsevier Science.
- Dewey, J. 1915/1957. Koulu ja yhteiskunta. Helsinki: Otava.
- Dryden, G., Vos, J., Salminen, R. 1996. Oppimisen vallankumous: Ohjelma elinikäistä oppimista varten. Helsinki: Tietosanoma.
- Dyer, W. Jr, Wilkins, A. 1991. Better Stories, Not Better Constructs, to Generate Better Theory: A Rejoinder to Eisenhardt. *Academy of Management Review* 16 (3), 613–619.
- Eder, D. & Fingerson, L. 2002. Interviewing children and adolescents. Teoksessa J. F. Gubrium & J. A. Holstein (toim.) *Handbook of Interview Research: Context & Method*. Sage Publications, Thousand Oaks (CA), 181-201.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Fleming, N., & Baume, D. 2006. Learning styles again: VARKing up the right tree! *Educational Developments*.
- Fullan, M. 1982. *The Meaning of Educational Change*. Canada: The Ontario Institute for Studies in Education.
- Gee, J. 2004. *Situated Language and Learning: A Critique of Traditional Schooling*. New York, NY: Routledge.
- Giles, J., Daniel, A., Belliveau, G., Freitas, E., Casey, R. 2006. Teaching style and learning in quantitative classroom. *Active Learning in Higher Education*, 7, 213-225.
- Gomm, R., Hammersley, M. & Foster, P. (edit.) 2000. *Case Study Method: Key Issues, Key Texts*. Lontoo: Sage Publications.

- Grieco, L., Jowers, E., Bartholomew, J. 2009. Physically active academic lessons and time on task: the moderating effect of body mass index. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 41: 1921–1926.
- Grif'n, P., McGaw, B. & Care, E. 2012. *Assessment and teaching of 21 century skills*. Dordrecht: Springer Netherlands.
- Haapala, H., 2017. *LIKES Research Reports on Physical Activity and Health 336. Finnish schools on the move: students' physical activity and school-related social factors*. University Printing House, Jyväskylä.
- Hakkarainen, K., Lonka, K., Lipponen, L. 1999. *Tutkiva oppiminen. Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen*. Helsinki: WSOY.
- Hannafin, M., Land, S. & Oliver, K. 1999. *Open Learning Environments: Foundations, Methods and Models*. Teoksessa C. Reigeluth (toim.) *Instructional-design theories and Models: A new paradigm of instructional theory*. Volume II. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 114–140.
- Heikkinen, H. L. T., Rovio, E. & Kiilakoski, T. 2006. *Toimintatutkimus prosessina*. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Helsinki: Kansanvalistusseura, 78–93.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2003. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi, 152.
- Holopainen, M. & Pulkkinen, P.: *Tilastolliset menetelmät*. WSOY 1999, 91
- Jank, W. & Meyer, H. 1994. *Didaktische Modelle*. Frankfurt am Main: Cornelsen – Scriptor.
- Järvensivu, M. 2007. *Hyvinvointikatsaus 1/2007. Lasten tiedot ja taidot. Lapset – lomakekyselyn vastaajina*. http://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2007_01.html. Luettu 22.11.2017.

- Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammatti-korkeakoulu.
- Kantomaa, M., Syväoja, H., Tammelin, T. 2010. Liikunta – hyödyntämätön voimavara oppimisessa ja opettamisessa? Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus.
- Kolb, D. 1984. *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* Prentice-Hall Englewood Cliffs, NJ.
- Korkiakangas, E., Luoma, P., Alahuhta, M., Taanila, A. & Laitinen, J. 2009. Nvivo apuvälineenä aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä. *Hoitotiede*, 21(3), 216 - 226.
- Kukkonen, T. 2011. Peda.net. Kelpokymppi. <http://www.peda.net>. Luettu 18.12.2016.
- Kumpulainen, K., Krokfors, L., Lipponen, L., Tissari, V, Hilppö J., Rajala, A.: *Oppimisen sillat. Kohti osallistujia oppimisympäristöjä.* Cicero learning, Helsingin yliopisto 2010.
- Labov, W. 1972. *Language in the Inner City. Studies in the Black English Vernacular.* Universty of Pennsylvania Press: Philadelphia.
- Leitola, K. 2001. *Oppimisen NLP.* Helsinki: Tammi
- Liikkuva koulu. 2017. <http://www.liikkuvakoulu.fi>. Luettu 1.10.2017.
- Likes-tutkimuskeskus 2014. Opas matkalle Liikkuvaksi kouluksi. https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/liikkuva_koulu_opas_web_0.pdf. Esite tulostettu 20.12.2017.
- Likes-tutkimuskeskus 2017. Toiminnallisessa opetuksessa liike suuntaa työntekoa. <https://liikkuvakoulu.fi/toiminnallisessa-opetuksessa-liike-suuntaa-tyontekoa/>. Esite tulostettu 20.12.2017
- Madsen, K., Hicks, K., Thompson, H. 2011. Physical activity and positive youth development: Impact of a school-based program. *Journal of School Health* 81: 462–470.

- Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt – Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Helsinki: OPH.
- Manninen, J. & Pesonen, S. 1997. Uudet oppimisympäristöt. *Aikuiskasvatus* 4/97.
- Manninen, J. & Luukannel, S. 2008. Joustava perusopetus. JOPO-toiminnan vaikuttavuuden arviointi. Opetusministeriön julkaisuja 2008:36.
- Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp.
- Norrena, J. & Kankaanranta, M. 2010. Innovatiivinen opetus ja oppiminen. Kansainvälisen ITL- tutkimuksen pilottivuoden päätulokset ja ensituloksia Suomesta. Jyväskylän yliopisto: Agora Center.
- Opetushallitus, OPH 2009. Saatavilla: <http://www.oph./> 2009b. Luettu 28.12.2017.
- Opetushallitus, OPH 2012. Oppimisympäristöhankkeet. Saatavilla: <http://www.oph./> oppimisympäristöhankkeet. Luettu 28.12.2017.
- Opetushallitus, OPH 2016. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus. Helsinki: Edita, 14–26.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. OKM 2012. Tiedote. <http://www.minedu.fi>. Luettu: 19.12.2016.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. OKM 2015. Tiedote. <http://www.minedu.fi>. Luettu: 19.12.2016.
- Pappas, C., Varelas, M., Barry, A. & Rife, A. 2003. Dialogic Inquiry around Information Texts: e Role of Intertextuality in Constructing Scientific Understandings in Urban Primary Classrooms. *Linguistics and Education*, 13, 435–482.

- Rajala, A., Hilppö, J., Kumpulainen, K., Tissari, V., Krokfors, L., Lipponen, L. 2010. Raportit ja selvitykset 2010:3. Merkkejä tulevaisuuden oppimisympäristöistä. Vammalan Kirjapaino Oy. 10.
- Rasku-Puttonen H., Eteläpelto A., Arvaja, M., Häkkinen, P. 2003. Opettajien ja oppilaiden vuorovaikutus korkeatasoisen oppimisen edistäjänä innovatiivisessa oppimisympäristössä. *Kasvatus*; 1:43- 55.
- Sahlberg, P. & Leppilampi, A. 1994. Yksinään vai yhteisvoimin? Yhdessä oppimisen mahdollisuuksia etsimässä. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Shear, L., Gallagher, L. & Pattel, D. 2011. ITL Research findings: Evolving educational ecosystems. Teoksessa 2011 ITL Research Findings and implications, 9–29. <http://www.itlresearch.com/images/stories/reports>. Luettu 10.11.2017.
- Silverman, D. 1997. *Qualitative Research Theory, Method and Practice*. Survey: Sage Publications Ltd.
- Soininen, M. & Merisuo-Storm, T. 2009. Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos, 98.
- Stokking, K. 2000. Predicting the choice of physics in secondary education. *International Journal of Science Education*. 1261-1283.
- Sura, S. 1999. Toiminnallisuus alkukasvatustieteellisen oppimisen edistäjänä. Teoksessa K. Laine & J. Hänninen (toim.) *Oppimisen ohjaaminen esi- ja alkuopetuksessa*. Turku: Painosalama Oy, 223, 226–227.
- Syvöja, H., Kantomaa, M., Laine, K., Jaakkola, T., Pyhältö, K., Tammelin T. 2012. Liikunta ja oppiminen. Tilannekatsaus – Lokakuu 2012. Helsinki: Opetushallitus. <https://www.oph.fi/julkaisut/2012>. Luettu 10.11.2017.

Tammelin, T. (toim.), Laine, K., Turpeinen, S. 2012. Liikkuva koulu–ohjelman pilottivaiheen 2010-2012 loppuraportti. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 26. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus.

Tammelin, T. 2013. Laine, K., Turpeinen, S. (toim.) Oppilaiden fyysinen aktiivisuus. Liikkuva koulu. Jyväskylä: LIKES-tutkimuskeskus.

Travers, M. 2001. Qualitative research through case studies. Introducing qualitative methods. London: SAGE Publications Ltd.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 87 – 88, 105.

Tuusulan kunta, 2014. Tuusulan kunnan kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2014-2018. Tuusulan kunta.

Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma. 2016. Tuusulan kunta.

Tuusulan kunta. 2016. Liikkuva koulu hankesuunnitelma. Tuusula.

Valtioneuvosto, VN 2009. <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/367816/vanhasen-hallitus-politiikkariihen-kannanotto-24.2.2009.pdf/b211cbe3-9abe-4303-bd3b-5864dcb5ac92>. Luettu 21.12.2017.

Valtioneuvosto, VN 2016. <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaminen>. Luettu 30.12.2016.

Valtioneuvosto, VN 2017. Kohti aktiivisempia ja viihtyisämpiä koulupäiviä. Liikkuva koulu -ohjelman väliraportti 1.8.2015–31.12.2016. <http://www.liikkuvakoulu.fi/valiraportti>. Luettu 30.12.2016.

Van Praag H., Christie B., Sejnowski T., Gage F. 1999. Running enhances neurogenesis, learning, and longterm potentiation in mice. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America 96: 13427–13431.

Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. 1.–2. painos. Helsinki: Tammi.

Vuorinen, I. 2005. Tuhat tapaa opettaa. 7.painos. Tampere: Vammalan Kirjapaino Oy, 180.

Yamazumi, K. 2008. A hybrid activity system as educational innovation. *Journal of Educational Change* 9, 365–373.

Yin, R. 1994: *Case study research - design and methods*. Newbury Park, Ca: SAGE.

LIITTEET

- LIITE 1: Lepolan koulun uusitut opetustilat
- LIITE 2: Etelä-Suomen alueviraston päätös Tuusulan Liikkuva koulu -hankerahan myöntämisestä
- LIITE 3: Tutkimuslupapyyntö Tuusulan kunnalle
- LIITE 4: Tutkimuslupapyyntö oppilaan huoltajille:
Huoltajan suostumus huollettavan osallistumisesta kysely- ja haastattelu-
tutkimukseen
- LIITE 5: Opettaja -kyselytutkimuksen kysymykset
- LIITE 6: Oppilas -kyselytutkimuksen kysymykset
- LIITE 7: Oppimisympäristöjen kehittämisrahan myöntämisestä kouluille

Lepolan koulun uudistettu aulatila



Opetustilaksi muokattu luokkakäytävätila



ETELÄ-SUOMEN ALUEVIRASTON PÄÄTÖS TUUSULAN LIIKKUVA
KOULU -HANKERAHAN MYÖNTÄMISESTÄ

LIITE 2:



Aluehallintovirasto

Etelä-Suomi

Opetus- ja kulttuuritoimi - vastuualue

PÄÄTÖS

ESAVI/3485/07.03.02/2016 1/2

8.6.2016

Annettu postin kuljetettavaksi
9.6.2016

Tuusulan kunta
Hyryläntie 16
04300 Tuusula

Hakemuksenne 7.4.2016

Erityisavustuksen myöntäminen Liikkuva koulu-ohjelman kehittämishankkeelle lukuvuodelle 2016 -2017

Tuusulan kunta on hakenut 80000 euroa valtionavustusta *Liikkuva koulu Tuusula* -kehittämishankkeelle. Hankkeen hakemuksessa esitetyt kustannukset ovat 162000 euroa.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös

Etelä-Suomen aluehallintovirasto (Etelä-Suomen AVI) on myöntänyt hakemuksenne perusteella hakijalle valtionavustuksena 80000 euroa käytettäväksi Liikkuva koulu Tuusula -hankkeeseen.

Perustelut

Päätös perustuu avustuksen hakuilmoituksessa kerrottuun avustuksen käyttötarkoitukseen ja käytettävissä olleisiin varoihin. Avustusta myöntäessään Etelä-Suomen AVI on painottanut pitkäjänteistä ja laadukasta liikunnan kehittämistoimintaa. Lisäksi avustusta myönnettäessä on otettu huomioon suunnitellun toiminnan sisältö, toteuttamisen realiteetti ja hankkeen rahoitus pohja.

Avustuksen käytön ehdot

Avustus on tarkoitettu käytettäväksi ajalla 1.8.2016 -31.7.2017 hakijan hakemuksessaan esittämään Liikkuva koulu-ohjelman kehittämistoimintaan. Mikäli hankkeen sisältöön tulee oleellisia muutoksia, on niistä ilmoitettava aluehallintovirastolle.

Avustuksen kohteena oleva toiminta on käynnistettävä ja siitä on ilmoitettava oikealla maksatuspyyntölomakkeelle Etelä-Suomen AVI:lle 30.9.2016 mennessä. Mikäli hakija ei toimita maksatuspyyntöä edellä mainittuun päivämäärään mennessä, hankkeen katsotaan peruuntuneen ja Etelä-Suomen AVI peruuttaa myönnetyn avustuksen.

Valtionavustuksen määrä ei yhdessä muun julkisen tuen kanssa saa ylittää kehittämishankkeeseen kohdistuvia menoja.

Avustuksen saaja ei voi jakaa avustusta edelleen.

Mikäli valtionavustuksen saamiseksi on esitetty virheellisiä tietoja tai jos avustus on käytetty vastoin Liikkuva koulu-ohjelman kehittämisavustuksen hakuilmoituksessa

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTO VIRASTO

puh. 029 501 6000

fax 03 570 8002

kirjaamo.etela@avi.fi

www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka

Birger Jaarlin katu 15

PL 150, 13101 Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka

Ratapihantie 9

PL 110, 00521 Helsinki

Jyväskylän Yliopisto
Liikuntatieteellinen tiedekunta

LUPAPYYNTÖ

Kimmo Kiuru
Jyväskylä

18.4.2017

Opetuspäällikkö
Markus Torvinen

KYSELY- JA HAASTATTELUTUTKIMUSLUPA

Pyydän saada tutkimusluvan Jyväskylän Yliopiston liikuntakasvatuslaitoksen liikuntapedagogiikan pro gradu –opinnäytetyön tekemiseen Tuusulan Lepolan koulussa.

Tutkimusmenetelmä on case tutkimus, jossa tutkitaan yksittäinen alakoulun käytännön toimia toiminnallisen opettamisen ja oppimisen näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Lepolan koulun opetushenkilöstön mielipiteitä ja pohdintoja koulun toiminnallisista oppimisympäristöistä ja niiden käyttämisestä, sekä samalla kartoittaa miten koulun 5.-6. -luokkalaiset oppilaat kokevat toiminnalliset opetustilat osana koulunkäyntiä ja oppimista.

Kyselyn vastauksista valmistuu liikuntapedagogiikan pro gradu-opinnäytetyö. Tulevaisuudessa tuloksista voidaan julkaista kansainvälisiä artikkeleita ja tuloksia voidaan esittää kansainvälisissä kongresseissa. Opinnäytetyö julkaistaan Jyväskylän yliopiston kirjaston ohjeiden mukaisesti.

Kyselyt sijoittuvat aikavälille 1.5.2017 – 30.9.2017

Kyselyt ja haastattelut ovat kaikille vapaaehtoisia. Kyselyyn osallistuvien oppilaiden vanhemmat / huoltajat saavat koulun rehtorilta erillisen tiedotteen tutkimukseen osallistumisesta.

Tuusulassa ____ . ____ . 2017

Hyväksyn / en hyväksy

Opetuspäällikkö
Markus Torvinen

Jyväskylän Yliopisto
Liikuntatieteellinen tiedekunta

TUTKIMUSLUPAPYYNTÖ

Jyväskylä

18.4.2017

HUOLTAJAN SUOSTUMUS HUOLLETTAVAN OSALLISTUMISESTA KYSELY- JA HAASTATTELUTUTKIMUKSEEN

Tutkimuksen tekijä Kimmo Kiuru
e-mail / puhelin kimmo.kiuru@elisanet.fi, 050-466 4553
Tutkimuksen ohjaaja Reijo Bottas, Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto

Tutkimuksen taustatiedot

Kysely- ja haastattelututkimus suunnataan Tuusulan kunnan Lepolan alakoulun opettajille ja oppilaille. Tutkimusmenetelmä on case tutkimus, jossa tutkitaan yksittäinen alakoulun käytännön toimia toiminnallisen opettamisen ja oppimisen näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Lepolan koulun opetushenkilöstön mielipiteitä ja pohdintoja koulun toiminnallisista oppimisympäristöistä ja niiden käyttämisestä, sekä samalla kartoittaa miten koulun 5.-6. -luokkalaiset oppilaat kokevat toiminnalliset opetustilat osana koulunkäyntiä ja oppimista.

Kyselyt ja haastattelut ovat kaikille vapaaehtoisia. Kyselyyn osallistuvien oppilaiden vanhemmat / huoltajat saavat koulun rehtorilta erillisen tiedotteen tutkimukseen osallistumisesta.

Tutkimuksessa käytettävät kyselylomakkeet ovat esitetty liitteessä 1.

Kyselyn vastauksista valmistuu liikuntapedagogiikan pro gradu-opinnäytetyö. Tulevaisuudessa tuloksista voidaan julkaista kansainvälisiä artikkeleita ja tuloksia voidaan

esittää kansainvälisissä kongresseissa. Opinnäytetyö julkaistaan Jyväskylän yliopiston kirjaston ohjeiden mukaisesti.

Kyselyt sijoittuvat aikavälille 1.5.2017 – 30.9.2017

Tutkimusaineiston säilyttäminen

Opinnäytetyön tekijä vastaa tutkimusaineiston säädösten mukaisesta turvallisesta säilyttämisestä.

Tutkittavan huoltajan suostumus

Olen perehtynyt tämän kysely- ja haastattelututkimuksen tarkoitukseen ja sisältöön. Minulla on ollut mahdollisuus kysyä tutkimuksesta ja saada tietoa tutkimuksen sisällöstä. Suostun osallistumaan haastatteluihin ja kyselyihin annettujen ohjeiden mukaisesti. Voin halutessani peruuttaa tai keskeyttää osallistumiseni/lapseni osallistumisen tai kieltäytyä kyselyistä – ja haastatteluista missä vaiheessa tahansa. Tutkimustuloksiani saa käyttää tieteelliseen raportointiin (esim. julkaisuihin) sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voi tunnistaa.

Tuusulassa ____ . ____ . 2017

Lapsen nimi ja luokka

Kysely- ja haastatteluun huoltajan osallistuvan allekirjoitus ja nimenselvennys

Tutkijan allekirjoitus ja nimenselvennys

OPETTAJAKYSELY

Toiminnallinen opetus ja uudet oppimistilat -kysely Lepolan koulun henkilökunnalle

Hyvä vastaaja,

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää Tuusulan Lepolan koulun henkilökunnan näkemyksiä ja kokemuksia toiminnallisesta oppimisympäristöstä ja - opetuksesta. Kyselyn tuloksia käytetään Kimmo Kiurun Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan liikuntapedagogiikan pro gradu-opinnäytetyössä ja Lepolan koulun toiminnallisen opetus- ja oppimiskulttuurin kehittämisessä. Tutkimuksesta saatuja tietoja voidaan käyttää Tuusulan koulujen opetuksen kehittämishankkeissa. Tutkimuksesta vastaa Kimmo Kiuru, LitM.

- Kysely on tarkoitettu kaikille koulussa opetustyössä työskenteleville henkilöille.
- Kaikki antamasi tiedot ovat luottamuksellisia.
- Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista.
- Tutkijaa lukuun ottamatta kukaan muu ei tule näkemään vastauksia.
- Sinun henkilökohtainen näkemyksesi kysymyksiin on arvokas.

Kyselyn lopussa klikkaa Lähetä-nappia, jonka jälkeen vastauksesi on tallennettu.

Lisätietoja kyselystä ja tekninen tuki:

Tutkimuksen tekijä Kimmo Kiuru, kimmo.kiuru@tuusula.fi, p.050-466 4553.

Taustatiedot

1. Vastaajan sukupuoli.

- nainen
- mies
- en halua kertoa

2. Vastaajan ikä.

- 20–30 vuotta
- 31–40 vuotta
- 41–50 vuotta
- 51–60 vuotta
- yli 61 vuotta

3. Olen toiminut nykyisessä työtehtävässäni (vuosina)

- 0–5 vuotta
- 6–10 vuotta
- 11–15 vuotta
- 16–20 vuotta
- yli 21 vuotta

4. Mikä on toimenkuvasi koulussa? Voit vastata useita vaihtoehtoja.

- luokanopettaja
- aineenopettaja
- erityisopettaja tai erityisluokanopettaja
- koulunkäynninohjaaja / koulunkäyntiavustaja

Toimitko koulussa jossain muussa tehtävässä kuin edellä mainituissa? Missä tehtävässä?

Oppitunnit ja opetus

5. Luokkataso jota enimmäkseni tällä hetkellä opetan / jolla tällä hetkellä työskentelen. Voit vastata useita vaihtoehtoja.

- 1. – 2. luokat
- 3. – 4. luokat
- 5. – 6. luokat

6. Opetusryhmäni koko, jota enimmäkseni tällä hetkellä opetan / jolla tällä hetkellä työskentelen. Voit vastata useita vaihtoehtoja.

- alle 10 oppilasta
- 10–15 oppilasta
- 16–20 oppilasta
- 21–25 oppilasta
- yli 25 oppilasta

7. Hyödynnän opetuksessani toiminnallisia opetusmenetelmiä.

- En koskaan tai tuskin koskaan
- Jollain tunneilla
- Useimmilla tunneilla
- Kaikilla tunneilla

8. Missä seuraavissa oppiaineissa hyödynnän toiminnallisia opetusmenetelmiä. Vastaa jokaiselle riville.

En hyödynnä

Hyödynnän harvoin (alle kerran viikossa)

Hyödynnän silloin tällöin (kerran kaksi viikossa)

Hyödynnän viikoittain

Hyödynnän lähes joka oppitunti

- äidinkieli
- matematiikka
- uskonto
- historia
- ympäristö- ja luonnontieto
- fysiikka ja kemia
- englanti
- ruotsi
- musiikki
- kuvataide
- Muu oppiaine, mikä _____

9. Kuinka usein hyödynnät toiminnallisia opetusmenetelmiä eri opetustiloissa? Vastaa jokaiselle riville.

En koskaan tai tuskin koskaan

Jollain tunneilla

Useimmilla tunneilla

Kaikilla tunneilla

- Omassa luokassani
- Koulun aulatilassa
- Koulun käytävillä
- Ulkona pihalla, retket lähiluontoon
- Jossain muualla, missä _____

10. Vastaa alla oleviin tekstikenttiin

Mitkä uusista toiminnallisista tiloista toimivat ja mitkä eivät. Miksi?

Mitä ja miten tiloja pitäisi kehittää?

Tarvitaanko jotain muuta joka kehittäisi tilojen käyttöä, koulutusta välineistöä?

11. Osallistan oppilaat suunnittelemaan toiminnallisten oppituntien sisältöjä.

- Oppilaat eivät suunnittele oppituntieni sisältöjä
- Oppilaat suunnittelevat harvoin (alle kerran viikossa) oppituntieni sisältöjä
- Oppilaat suunnittelevat silloin tällöin (kerran kaksi viikossa) oppituntieni sisältöjä
- Oppilaat suunnittelevat oppituntien sisältöjä viikoittain
- Osallistan oppilaat suunnittelemaan toiminnallisia oppitunteja lähes joka oppitunti

12. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Vastaa joka riville.

Täysin eri mieltä

Eri mieltä

Ei samaa eikä eri mieltä

Samaa mieltä

Täysin samaa mieltä

- Koulun opetustilat ovat nykyisellään riittävät toiminnalliseen opettamiseen
- Koulussamme kannustetaan toiminnalliseen opettamiseen
- Koulumme opetushenkilöstö kehittää itse nykyisiin opetustiloihin soveltuvia toiminnallisia opetusmenetelmiä
- Koulun opetushenkilöstön + koulun tiloissa toimivan esikoulun henkilöstön kesken jaetaan toiminnallisten tilojen käyttökokemuksia

Mitkä asiat koulussanne lisäävät toiminnallista opetusta?

Mitkä asiat koulussanne heikentävät opettajien mahdollisuuksia opettaa toiminnallisesti?

13. Oletko muokannut omaa luokka- / opetustilaa toiminnallisuutta tukevaksi?

- En ole
- Kyllä olen, kuvaile miten _____

14. Millaista lisäkoulutusta koet tarvitsevasi kehittääksesi omaa toiminnallista opettamista?

En tarvitse/halua lisäkoulutusta

YT-ajalla annettavaa pienryhmäkoulutusta (1h)

VESO-päivinä annettavaa ns. paja-koulutusta (3-6h)

Koulun ulkopuolisia koulutuksia, esim. ESLU (Etelä-Suomen liikunta ja urheilu) koulutukset (3h)

Omassa luokassa / opetustiloissa annettavaa koulutusta (1-3h)

Millaista, vapaa sana:

OPPILASKYSELY

Toiminnallinen opetus ja uudet oppimistilat –kysely Lepolan koulun 4.-6.-luokkalaisille

1. Minä olen

- Tyttö
- Poika

2. Minä olen

- 4. luokalla
- 5.luokalla
- 6.-luokalla

3. Valitse alla olevista oppiaineista ne aineet, joiden oppitunneilla opiskelu on sinun mielestäsi mukavaa. Valitse 4 oppiainetta.

- äidinkieli
- uskonto
- historia
- ympäristö- ja luonnontieto
- fysiikka ja kemia
- englanti
- ruotsi
- musiikki
- kuvataide

4. Miten äsken valitsemasi oppiaineiden oppitunnit eroavat muista oppitunneista? Kirjoita miten näillä oppitunneilla opiskellaan.

5. Lepolan koulun aulatiloja on muokattu opetustiloiksi sijoittamalla niihin mm. uusia sohvakalusteita, Bobles-istuinta ja pöytiä. Kirjoita alla olevaan tilaan, miten uudet kalusteet mielestäsi ovat lisänneet tai vähentäneet niissä pidettävien oppituntien mielekkyyttä.

6. Vapaa sana. Alla olevaan tekstikenttään voit kirjoittaa ideoita ja ajatuksia, joilla Sinun mielestäsi Lepolan koulun oppimistiloja voisi kehittää ja parantaa.

Opettaja jakaa oppilaat 4-5 oppilaan ryhmiin. Oppilaat saavat ryhmässä pohtia ja ideoida ajatuksia seuraaviin aiheisiin.

1. Ryhmä muodostuu

- 4.luokan oppilaista
- 5.luokan oppilaista
- 6.luokan oppilaista

2. Ryhmätehtävä

Ideoikaa ryhmässä, mihin nykyisiin koulun sisätiloihin voisi rakentaa uuden aulatilaa tyyppisen opetustilan. Kirjatkaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään.

3. Ryhmätehtävä

Miten ryhmänne kokee oppituntien aikaisen liikkumisen? Pitääkö opetustilassa tapahtuvan opetuksen sisältää liikuntaa? Jos vastaatte kyllä, niin millaista liikuntaa sen pitäisi silloin olla? Jos vastaatte ei, niin perustelkaa miksi liikkuminen ei sovi opetuksen tueksi.

Lisätehtävä:

Jos Te oppilaat saisitte itse päättää, mihin koulun sisälle tai ulos koulun välittömään läheisyyteen rakennettaisiin paikka tai tila, jossa kaikki oppilaat viihtyisivät, ja siellä voisi pitää oppitunteja? Oppituntien aikana tilassa voisi liikkua ja touhuta, soittaa, laulaa ja leikkiä. Tämä paikka tai tila voisi olla Oppimisen unelmapaikka.

Etsikää koulusta tai koulun alueelta tämä paikka, tai ideoikaa missä se Unelmapaikka voisi olla.

Piirtäkää tai askarrelkaa ryhmässä tästä Oppimisen unelmapaikastasi kuva / teos kuvataiteentunnilla.

Piirtämisten jälkeen luokassa voidaan järjestää paras Oppimisen Unelmapaikka - kilpailu, jossa oppilaat saavat äänestää luokkansa parhaita piirroksia.

Äänestyksen jälkeen valitaan kolme eniten ääniä saanutta piirrosta ja ne edustavat luokan yhteistä mielipidettä Oppimisen unelmapaikasta.

Paras ja toteuttamiskelpoisin ehdotus voitaisiin palkita, esim. rakentamalla oppilaiden Oppimisen unelmapaikka Liikkuva koulu -hankerahoilla.

Liikkuva koulu -ohjelma on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista. Hallituksen tavoitteen mukaan Liikkuva koulu -ohjelma laajennetaan valtakunnalliseksi koskemaan kaikkia peruskouluikäisiä lapsia ja nuoria. Tuusulan kunnassa Hyökkälän koulun opettaja Kimmo Kiuru toimii lukuvuoden 2016 – 17 ajan osa-aikaisesti Liikkuva koulu -hankkeen kouluttajana sekä koordinoijana.

Kunta on hakenut valtionavustusta Liikkuva koulu -hankkeen kustannuksiin. Hankerahoitusta saatiin 80 000 €. Hankerahalla mm. maksetaan hankkeen koordinoinnin kustannuksia, järjestetään opettajille koulutusta ja kehitetään oppimisympäristöjä. Koulut ovat esittäneet 16.9.2016 mennessä, miten he lähtisivät kehittämään fyysisiä oppimisympäristöjään, ja arvioineet kehittämisprojektin kustannuksia. Hakemuksia tuli yhteensä kuudelta koululta. Liikkuva koulu -hankkeen ohjausryhmä on arvioinut hakemuksia ja esittänyt opetuspäällikölle, miten saatu avustus tulisi jakaa.

Ohjausryhmä halusi ohjata avustusta sekä ala- että yläkouluille ja valitsi toteutettavaksi hankkeita, joiden kautta saadaan kokemusta yksittäisen luokkahuoneen sekä koulun yhteisten tilojen muuttamisesta Liikkuva koulu -teemoja tukevaksi.

Opetuspäällikkö Markus Torvinen päätti Liikkuva koulu -avustuksen jakamisesta seuraavasti: Lepolan koulu, koulun aula- ja käytävätilojen muokkaaminen toiminnallisiksi opetustiloiksi, 12 000 €.

Hankerahalla ei voi tehdä toiminnallisia muutoksia koulun rakenteisiin. Koulut toteuttavat kalustohankinnat vuoden 2016 aikana, ja kustannukset tiliöidään seurantakoodilla: Liikkuva koulu.